

NÉPÜNK

Editor și Șefredactor: Wasserstrom Sándor

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

Prof. Neuman

A Bécsből emigrált orvos-kiválóságok közül Freud Zsigmond után, héthársi Neuman Henrik professzor távozott el az élők sorából. Freud Londonban hunyta le örök álomra szemét, Neuman pedig az irtatlan nagy amerikai városban: Newyorkban. Nem egyszerű halálások ezek. Nem idős és fáradt embereknek természetes halála. Ezek a kiváló férfiak — hősi halottak. Zsidó mivoltuknak áldozatai. Freud egész életén át érezte a zsidógyűlölet pergőtűzét, mert nem bírta feltolni a begyepesedett agyu konzervatív gondolkozásaik, hogy valaki egészen új mesgyéken induljon el a kutatások terén. S amikor nyolcvan körül járt, akkor kiszakították környezetéből a nemes, öreg tölgyet és egy egészen idegen humuszba ültették át. Természetes, hogy nem bírta sokáig. És most Neuman Henrik, a világ legkiválóbb fülgyógyászának newyorki halálhíre érkezik el hozzánk.

Ki tudja, hogy hány tanulástól visszartartott, az egyetemektől elkergetett jövendő Freudok és Neumanok vetéltek el az emberiség legnagyobb kárára és széncsüllenségre. De mit csodálkozunk a meg sem valósult zsenik elvesztésén, amikor az emberiség azokat sem becsüli meg, akik már megmutatták, bebizonyították, hogy mit tud alkotni a zsidó géniusz, ha szabadon engedik érvényesülni. Freud is, meg Neuman is annak a megértő korszaknak szülőltői, akik akkor lettek nagyok, amikor még lehetett zsidónak tanulni és érvényesülni. Az eredmény minden tekintetben korszakos volt. Freud gigantikus nagyságát csak a késő utókor fogja felismerni, viszont Neuman professzor gyógyítási zsenijét, készségét és módszereit királyok, császárok és meggyógyított szászok dicsőítik és emlékeznek rá majd időtlen-időkig.

Tipikusan zsidó tragédia a Neuman professzoré. Aki nem csupán orvosnak volt a legelső legelsője, hanem mint zsidó is örök emléket vívott ki magának. Neuman Henrik professzor vallásos zsidó volt, aki soha nem tért el a mesgyéről, amelyet miskolci neveltetése meghatározott. És ez a pozitív zsidó mivolta megmutatkozott akkor is, amikor a nemzeti szocializmus vette át uralmát Bécs városában, ahol élete javát eltöltötte, ahol gyógyított és tanított.

Ott maradt Bécsben, hogy segítsen elcseselt és üldözött zsidó testvéreire. És késő utókorok fogják tanítani a gyermekeknek azt a gesztusát, amikor az eviani konferencián a német és osztrák zsidóság retentív tragédiáját ecsetelte 53 ország delegátusai előtt. Nagy volt, mint orvos és nagy volt, mint zsidó!

Ha eljön a számonkérés ideje, akkor harsányan kiálthatja majd a zsidóság a Neuman professzor esetében is a „faccu-se“-t. Igen, vádoljuk kemény váddal a huszadik század „kulturerberiségét,” hogy

Királyi szavak a királyi sarjhoz

Már a keresztelők medencénél arra szánt a sors, hogy a hadseregé légy, mert a királyi keresztelők mellett ott állottak a hegyi csapatok büszke katonái, akik már a bölcsőnél úgy szerettek Téged és őrizték sorakoztak Melléd.

Amikor ebben az ünnepélyes pillanatban a tiszti ruhát felöltöted, miután szorgalommal és szeretettel megkezdted a katonai tudnivalók elsajátítását, nem az ünnepi tógát, hanem a hit és kötelesség palástját öltödted magadra.

Litvániában helyreállott a rend

Halálra ítélték a vilnai pogrom vezetőjét

Kaunasz. — A Vilnába bevonuló litván csapatok már teljesen ural a helyzetnek és minden vonalon helyreállították a rendet. Mint lapunk más helyén már megírtuk, az orosz csapatok kivonulása után volt lengyel katonatisztek vezetésével terrorcsapatok pogromot rendeztek a vilnai zsidóság között, kifosztották lakásait és üzleteit és általánossá tették az anarchiát. A szovjet csapatok, mikor hírt kaptak a Vilnában dúló véres zsidóellenes kilengésekről, visszavezényeltek

egy tankszázadot, amely lelőtte a zavarásokat és biztosította a nyugalmat.

A litván törvénytörések is megkezdtek már büntető tevékenységüket a zavarok ellen. Így a vilnai zavarások értelmi szerzőjét halálra és több résztvevőt 10—15 évi kényszermunkára ítélték. A hatóságok nyilatkozatot adtak ki, hogy minden erővel letörök a rendzavart.

A vilnai zsidóság képviselőiből álló tanács nyilatkozatot bocsájolt ki, amelyben hangoztatja a vilnai zsidók hűségét Litvánia iránt.

Meghalt Neuman Henrik a világhírű fülgyógyász-professzor

Newyorkból érkezik a hír, hogy ott hirtelen elhunyt héthársi Neuman Henrik volt bécsi egyetemi tanár, a gége- és fülbajok világhírű operatőre. Köztudomásu, hogy Neuman professzor volt, a volt spanyol királynak, Edward welsi hercegnek, a volt angol királynak, a bolgár cárnak, Titulescu volt külügyminiszternek és a világ sok más hírességének is kezelőorvosa. Még Ferencz József császár-királyt is kezelte, aki halálból a „héthársi” nemesi előnevet adta neki és családjának.

Az Anschluss után továbbra is Bécsben maradt, holott sok külföldi egyetem hívta, hogy ott működjen tovább, de nem akarta otthagyni üldözött zsidó testvéreit. Néhány hónappal ezelőtt a párisi orvosegyetemre hívták meg előadások tartására. Innen egyik tanítványa, egy newyorki fülspecialista közbenjárására Newyorkba utazott, ahol most váratlanul meghalt. Halálát az egész kulturerberiség gyászolja.

ilyen nagy embereit, mint Neuman, Freud és hogy még egyet említsünk a sokezer mellett, Haber professzort kitépték abból a milliöböl, amelyben nagyot alkottak és üldözött vadat csináltak belőlük. Nem szólván az élőköről, az Amerikába emigrált Einsteinnal az élen, akiknek kergetett, üzött, örök Ahasvér sorsot jutaltak, holott ezek a gígászi elmék nem a zsidók számára alkottak, hanem az egész emberiség javát akarták, amint hogy alkotásaik, felhedezéseik az össz-emberiség javára szolgálnak.

Már ma is nyíltan mondjuk, hogy ezeknek a kiváló lángelméknek halálát jórészt a nemzeti szocializmus üldözése okozták. Mert egy érzékenylelkű embernek nem csupán a testi és csak az önmagán érzett tájédmak végzetesek, hanem, amikor látják a tirannizmust; a gyűlöletnek égbekiáltó gázságait. — akkor megszabad bennük valami. Ezek a nem mindennapi felsőbbrendű emberek nem bírják

látni, hogy újra a dárda, a nyíl modern változatai lesznek urrá a földön. Nem bírják látni, hogy többre becsülnek emberek egy agyut, mint egy görcsövet, többre értékelnek egy jól találó géptegyvért, mint tizezernyi meggyógyított fület.

Vádoljuk a mai kort és vádoljuk első sorban a nemzeti szocializmust, amellyel a felsőbbrendű társadalom hirdetői, a szovjet vezetők is kezeltették, hogy ők ölték meg „láthatatlan” sugarakkal, lelki tortúrákkal az emberiség eme héroszait. És az is bizonyos, hogy az általuk oly sokat ocsárolt demokráciák soha ilyen lélekgyilkosságra nem lennének képesek.

Mi hisszük és valljuk, hogy a Freudok, Neumanok halálát megbosszulja még az emberiség azokon, akik okozói voltak. Ez a bosszu nem késhet soká és bizunk abban, hogy a mostani nagy leszámolás vége újra az emberi lélek felszabadulása lesz a kibíthatatlan barbarizmus alól.

és vér, zsidó egzisztenciák ezreinek, sőt tizezreinek összeomlása jelezte ennek a most elhunyt államférfinak újját.

Darányi Kálmán 53 éves volt, amikor meghalt. Nem tudjuk, hogy halála előtt végig gondolta-e mindazt, amit alkotott. Ha igen, ugy bizonyára sokat gondolt arra, hogy: vajjon érdemes volt? Vajjon megszerezte-e ezzel a sok zsidóellenes intézkedéssel magyar tájársáinak örök elismerését? Nem hinnénk. Mert amikor el-távozott, nem hullajtott könnyet utána sem a kormány, sem az ellenzék. Amikor elhunyt, a képviselőház elnöke volt és e magas közjogi méltósága dacára nem látjuk, hogy annyira meggyászolná őt a magyar sajtó is. Alig néhány soros hírből emlékeznek meg róla. Kétségtelen, hogy Gömbös Gyula halálakor általánosabb volt a részvétel. Darányi Kálmán neve talán legtovább azoknak a tör-nemi emlékezéseiben fog megmaradni, amelyek a zsidóüldözéssel kapcsolatosan foglalkoznak, mint a magyarországi antiszemitizmus egyik olyan apostoláról, aki intézményesítette a zsidógyűlöletet és nem a hangos zsidógyűlölet propagátora, hanem azt, amely a husba vág.

Darányi Kálmánnal a magyarországi antiszemitizmus egyik jelentős hirdetője dől ki az élők sorából. Sajnos, még sokan, nagyon sokan vannak, akik az ő kútját járják és majd később derül ki, hogy a zsidó összeség jelenlétén túlélő azokat, akiknek földi léte alig arasznyi. A Gondviselés örködiik azon, hogy — még a Darányi zsidóüldözvényen is átveszjeljen a magyar zsidóság és csak keserű emlékek maradjon az, ami most kinc-kertjévé teszi a zsidó kertek sohasem rózsákkal telt újjiát!

Egy diplomata a véres lengyel napokról

Rois, brazíliai diplomata Rigában volt és onnan lengyel területre utazott. De mivel vasutösszeköttetés nem volt, szekérre ült és úgy utazott. Most megírja emlényeit, amely a borzalmak olyan rettenő

tömegéről ad hírt, hogy azt közölni nem tartjuk helyesnek, mert nem akarjuk olvasóink idegeit próbára tenni.

Megírja a brazil diplomata, hogy saját szemével látta, amint a németek által felégetett városok és falvak uccáin temetetlenül heverték öregek, nők és gyermekek. A német repülőek felgyújtották a helységeket és amikor a menekülők az országuk aggastyánok, akkor jött a német hadirepülő és gépfejgyverrel kaszabolta le a szerencsétleneket. A halottak száza és ezrei borították a „csatateret”. Milyen csatater az, ahol egyik oldalon hatalmasan felszerelt katonaság, a másik részen tehetetlen gyermekek és asszonyok állanak?

Menekült szemtanúk mást is beszélnek. A németek propagandát kezdtek a lengyelek között s azt állították, hogy a lengyel katasztrófának zsidók az okai. Lengyelország ma is állana dicsőségeseen régi határai között, ha a zsidók nem tették volna tönkre. A régi recept. Mindenek zsidók az okai — és ez az örökség eddig jó fegyvernek bizonyult. De úgy véljük, hogy most csodát mond. Mert a legyegegyeszerűbb lengyel paraszt sem hiszi el ma már, hogy a háborút nem a németek hódítási vágya indította el és tette félig romhalmazzá a lengyel birodalmat.

Jellemző a borzalmakra, hogy a szenvedő német zsidók 3972 lengyelországi szerencsétlen árva gyermeket vettek magukhoz, akiknek szülei elpusztultak a harcok során és most ezek az apátlan-csánytalan szerencsétlenek a német zsidók ellátására bízták magukat. Oda vitték őket a birodalomban, ahol oly „boldogok” a zsidók... Ártatlanok tizezreit rabolták ki és gyilkolták le a zsidólakta helyeken. Tűz, rom, vér, könny és jaj je-

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye
Pensiunea KATZ
BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.
Parter. In dosul Teatrului Regina Maria la Podul Senatului. TELEFON 5,43,05.

és a novemberi pogrom után, nem volt egyetlen pennigje sem, amivel magát és családját eltartha. Közben egy munkatáborban is dolgozott, vasútpénztárnál ártot áoszt és könnyel hullottak, amikor a Rax körül hajszolták napestig, ahol annyi szép napot töltött el, barátival és családjával.

Lackenbach Ernő, volt vasgyáros, most már koldusszegényen gyakran van ráutalva jótkönyv intézmények jóindulatára. Hol vannak a régi idők, mivé lett burgenlandi régi családja, hova lettek barátai, rokonai, ismerősei? Széjjelfszörödtek a szétrúszta minden frányába, ki Londonba, ki meg Amerikában. Sokan Palesztinába jutottak, csak ő nem tud még elmenni, hogy megpróbálja az új életet. De nagyon beteg, kidultak háborúban kapott sebei, az a sebe különösen fáj, amelyet annak idején egy hegyvesztői fegyvergolyó okozott... Sokat szenved, éjszakákon át sír, sokszor csupa könny reggelre a párnája és csak az vigasztalja, hogy két gyermeke már külföldön van, akikől gyakran kap megnyugtató, biztató megleghangu leveleket... #

A litván kormány Moszkvával tárgyal, mert a szovjetkormányzat követelésekkel lépett elő. Megfelelő számú orosz csapatot akar elhelyezni litván városokban, hogy ott szovjetorszag helyőrségek legyenek. Kamphausen Ottó aggodalommal nézi az eseményeket. Eddig nyugodt volt és megbiztos. Elvégre, az ő fajtársai mindegyikét csak eredményeket érnek el. Az övek már Ausztria, a régi cseh köztársaság és most legújultak néhány hét alatt, a nagy lengyel küzártságot is.
Kownó lázas izgalommal fűtött atmoszférájában

lezte mindenfelé a teuton hősök győzelmi útját...

A Porunca Vremii gondolatai

Már régen nem irtunk lapunk hasábjain a Porunca Vremii-ről. Most újra hallat magáról. A november elsején megjelent számában azt írja, hogy a nemzetközi zsidó sajtó újból felélenkült és összefog, hogy koncentrikus támadást intézzen az antiszemita sajtó és a zsidógyűlöli politikusok ellen. Azt írja a Porunca Vremii, hogy a zsidóság úgy véli, ha Hitler megbukik, akkor ezzel letűnik a történelem színpadáról minden idők legnagyobb antiszemitaája és újra „jó dolguk” lesz a zsidóknak.

Ilie Radulescu, a lap főszerkesztője egy kissé egyszerűen állítja be a dolgot. A zsidók „nem fogtak össze”, mert nincsen nemzetközi zsidó összefogás. S ha elismerjük azt a kétségtelen tényt, hogy Hitler valóban nagy ellensége a zsidóknak, emlékeztetünk kell arra a Porunca Vremii-t, hogy voltak már a zsidóságnak hasonló ellenségei, mint Hitler és munkatársai. Így csak néhány példát említsünk: Faraó, Torquemada, Chmielnicki, Petljura és még számosan. Átvészeliék a zsidók öket is. Holott nem tudunk arról, hogy akkor, az egyiptomi szolgaság idejében is összefogott volna a nemzetközi zsidó sajtó. Meg a spanyol inkvizíciós időkben sem volt meg ez a sokat szidott „nemzetköziség”.

Most sem fogjuk a sajtó javára írni, ha a hillerizmus megszűnik, mert ezt egészen más erők fogják megvalósítani. S nem igaz az sem, hogy azért vár a zsidóság a nagy antiszemitizmus megtorpanására, mert a tervezett „judaista világoralmat” akarja megvalósítani. Ezáltal nem ezredszet, hanem milliószor mondjuk, hogy a zsidóságtól legtávolabb áll a világoralmi terv. Csak egy van közel hozzá. A sajtó és családjának életét szereti újja biztosságban látni. Csak élni akar, kinos-keservesen, csak élni és nem álmodni „világoralomról.”

Világoralom? Jaj de messzi vagyunk mi ettől. Olyan messzire, mint a Porunca Vremii az igazságtól...

magabiztosan, szívalra szájában sétálgat a balti németek egyik elkövetője, Herr Ottó Kamphausen, acélúra nagykereskedő. Vagyonja tekintélyes, fiai soringeni acélgárakban dolgoznak, leánya elsőkelő balti báró felesége lett. Mindentelé jólét és megelégedettség. De azért valami mégis bánja. Ez az orosz közölség nem valami biztató. Mi lesz, ha a szovjet még több követeléssel lép elő és kommunista rendet akar a békés litván köztársaságban is? Úzletében nagy a forgalom, a lit százezerszázra lekszik üzlete Wertheim szekrényében és a német bankban. Vajjon mi lesz ezzel a százéves vagyonnal, amelyet generációk gyűjtöttek össze, munkával és szorgalommal? Egyik este a kownói német kaszinóban izgatott beszélgetésben találta barátait. Elulajdva újságot az egyik újságíró, hogy a nemzeti szocialista kormány megegyezett a litván kormányval, a német lakosságnak a birodalomba való visszaköltöztetésére. Kamphausen nem akart hinni a híreknek. Hogyan? Neki itt kellene hagyni mindent? Elmenni nincstelenül a bizonytalanságba — mint egy menekült zsidó-nak? Gondterhelten ment haza és egész éjjel forgolódott ágyában. Nem akarta elhinni, bár a legnagyobb határozottsággal állították barátai, úgy hogy kevés oka volt az optimizmusra... #

Két nap telt el a legnagyobb bizonytalanságban. Azután bekövetkezett az, amitől félt. A német követség felszólította az összes litvániai németeket, hogy hagyjanak ott minden vagyont, térjenek vissza a Reichba, majd a német kormány kártalanítja őket, megfelelő értékkel.

Dűbenetes gyorsasággal következett be a repatriálás. Kamphausen Ottó, kownói nagykereskedő, fe-

Antwerpen

a nyugateurópai zsidók legvallásosabb centruma

Ha egy városra rá lehet mondani, hogy „ír vé'm bejiszrael”, amit szőszertint lefordítani csalmem lehetetlen, akkor Antwerpenről nyugodtan állíthatjuk, hogy „anya és város Izraelben”. A zsidóság száma, vallási és vagyoni beállítottsága, kulturális adottságai révén, valóban „centrumot” jelent Antwerpenben, ha nem is teljesen nyugateurópai szemmel és mértékkel mérve.

Nyugateurópai szemmel ha néznénk Antwerpen, akkor csupán számokra hivatkozhatnánk. Ennyi meg ennyi milliomos, ennyi meg ennyi díszes templom, árvaház, iskola, stálmok és tiszteltbéli állások. Evente egyszer, illetőleg kétszer megjelennek az autók a „katedrális” előtt, az autók nyolc cilinderek, a tulajdonos is elegáns ellinderrel jelenik meg. Ilyen zsidósága volt Berlinknek, ilyen sok tekintetben a párisi és londoni is.

Vízszent Antwerpenben éjjel-nappal folyik a tanulás. Éjjel-nappal nyitva vannak az imaházak. A zsidóságot fenntartó ősi humuszt telepítették ide át Keletheurópából. A vallástört. Talmudot tanuló zsidóság az, amely az antwerpeni faiak között él. Most, hogy a világ érdeklődésének homlokterében áll Belgium, mert szorgalmassá ellen támadást intézhetnek, érdekesnek találjuk, ha ennek a nagy zsidó centrumnak zsidóságával és intézményeivel megismerteljük lapunk olvasó közönségét.

TÖRTÉNELMI VISSZAPILLANTÁS

Antwerpen, vagy ahogy franciául nevezik: Antwers, a belga államiság egyik büszkesége, félmillió lakossal, amelyből kb. 60.000 zsidó. A Scheide folyó jobbpartján terül el, kikötőváros. Fiamandok lakják. Nagy gyémántbörzseje van, amelyen a domi-náló szerepet a zsidók játszzák.

Antwerpennek nagyon régi zsidó történelme

leségével együtt elindult a nagy bizonytalanságba. Lezarta lakását, az ősi tuszkulánomot, egyik litván elvezetőjével felclatározták áruakirátát, pénzét le-fogták és így minden anyagi eszköz híján szállt fel a hajóra, amely egy német kikötőbe viszi, több-ezer sorsársával együtt. Nehéz szívvel mondott istenhozádot a régi fészeknek és bőröndjeivel együtt, fáradtan és rejtett elkiseredéssel érkezett Berlinbe, ahol a hírek szerint kijelölik számára új lakhelyét és megállapítják azt a rekompenciációt is, amelyet kapni fog Kownóban hagyott vagyonáért.

A hivatalban napokig ácsorgott, amíg sorra került. Meghallgatták. Bemutatta a kownói német követség igazolását, amelyben részletesen felsorolják ott-hagyott vagyonának értékeit. Másnap rendelték be a választ.

Herr Kamphausen — mondotta neki a tisztviselő — Ön Bécsben fog lakni. Megfelelő elhelyezkedést találunk az Ön számára. Egyelőre odautazik és a továbbiakat megtudja bécsi kirendeltségünkől. Kamphausen Ottó, 59 éves német kereskedő, volt kownói lakos a legközelebbi vonattal Bécsbe utazott. Jelenkezett az illetékes hivatalban, ahol a következőkben adták meg a további utasításokat.

Utazzon Wienerneustadtba, ott működik egy acélgárgyár. Zsidó volt, akitől a német állam „szabálytalanságok miatt” elkönfiskálta. Azóta állami megbízott vezeti a gyárat, de most rekompenciáció-leppen kapja; Kownóban hagyott vagyonáért.

Kamphausennek eszébe jutott a régi Bécs. A há-boru és mindaz, amit átélt. Eszébe jutott régi zsidó barátja, Lackenbach is, a talán... Wienerneustadtban gyakran járt annak idején. Emlékezeit a gyára, ahova többször elkísérte La-

Régi olcsó árak Legnagyobb választék Csak jó minőség

DEUTSCH POSZTOARUHAZ

Oradea, Str. Avram Iancu 4.

„Electa” szövetek egyedüli lerakata

van. Már amikor a XVI-ik században a zsidókat kiküldték Spanyolországból, ennek nyomán keletkezett a spanyol-menekült zsidó közösség Antwerpenben. Különösen marannusok menekültek ide, hogy tovább gyakorolhassák vallásukat és ekerüljék az inkvizíto-rok bosszuját. Ahogy most menekültek el a német-zsidók, hogy megszabaduljanak a náci-pokolból. Antwerpenben szívesen fogadták mindég a menekülteket és nagyon toleránsok voltak velük szemben.

Már 1480-ban engedélyt kaptak az akkori kormányzattól, hogy a városban lakhassanak, de csak azzal a feltétellel, ha tisztességes ipart űznek és semmi okot ne szolgáltatnak arra, ami a lakosság körében ellenszenvet vált ki. Dacára annak, hogy mindenkor „jól viselkedtek”, mégis számos esetben „kandalumok” történtek és pereskedtek a hatóságok előtt. Különösen a püspökök voltak a marannusok ellen a minden erejükkel azon voltak, hogy kiűz-zék őket az országból. Sikertől azonban a püspökök intrikáinak ellenállni, különösen azért, mert kitűnő kapcsolatot tartottak fenn külfölddel és a hatóságok is nagyrabecsülték őket. Különösen tisztelték és becsülték a lakosság körében is a zsidókat, mivel élénk kereskedelmi szellemükkel hasznára voltak az országnak.

A XIX-ik század elejéig kevés számú zsidóság élt Antwerpenben. Csak amikor 1830-ban kiküldötték Belgium függetlenségét és amikor a politikai viszonyok megváltoztak és nőtt a lakosság jólétének aránya, akkor növekedett gyorsabb arányokban a zsidó lakosság, különösen a szomszédországokból.

Akkor indult meg a hitközségi szervezkedés és sikerült is jól megszervezni a zsidó közösséget, amelynek külön temetője és az állam által engedélyezett iskolája volt. Antwerpen első zsidó „vallási tisztviselője” David Samuel Hirsch volt, aki Hollandiából került oda és 1916-ban hunyt el. Mellette működött a fiatal ortodox alakulat rabbija is, amelynek rabbija a Magyarországról odaszármazott N. Herman Ullman volt, aki szintén 1916-ban halt meg.

A BELGA ANTWERPENNEK ZSIDÓ TEMETŐI HOLLANDIÁBAN

Amikor a mult század 70-es évében temetőket rendeztek be az összes vallásfelekezettek számára Belgiumban, a zsidók egyezre elégedetlen volt a temetők szabályozásával és külön temetőhöz ragaszkodtak. De nem tudták keresztülvinni a külföldről és a központostított temetők rendszerét kényse-

ckenbachot. Nem tudta teljes bizonyossággal, csak sejtette, hogy régi barátjának volt üzemét kapja meg. A Lackenbach & Co, Stahlwarentabrik-ot, amely most bizonyára már más néven szerepel a kereskedelmi lajstromban.

A régi épület mellett, amelyet ismeri, egy új gyárhelység állott. Ugylázzák a gyár nagyot fejlődött azóta... Amikor bemutatkozott és felmutatta igazolását, azonnal jelentést tett neki az állami megbízott. Elkönfiskált gyárról van szó, amely teljes üzemben van. Augustus óta srappelleket gyárt. A régi fé-szerben félretett kissé rozsdás gépeket kellett csak helyrehozni és már lehetett gyártani a srappelleket. Mint annak idején. Most újra üzemben van, mert kell a löszer a háborúhoz.

... és hol van a volt tulajdonos és hogy hívták? — kérdezte néhány nap múlva, minden apropos nélkül Kamphausen. Nevetve adták meg a választ: — Tudomásunk szerint egy bécsi zsidó népkönyhán értekez. Kamphausen titokban utánajárt a dolgnak. Lackenbach Ottó nem tudta, hogy egy szombati délben, amikor ebédért ment, miért nézi őt oly szúrósan egy ur, aki éppen akkor szállt ki autó-jából, a népkönyha közelében. Szávdobogást kapott — talán nem követett el valamit? Csak nem újra munkatábor?... Nem, ha erre kerülne sor, akkor inkább a helál...

Kamphausen nem merie megszólítani. Tudta, hogyha szóba áll egy zsidóval, akkor azonnal vége mindennek. Az SA és SS legények vagy a Gestapo azonnal jelentik és elvesztik pozícióját. Kamphausen szíve hevesen dobogott, de uralkodott magán. Nem szólt egy szót sem, csak a sófőrnök mondotta röviden: Haza...

Egy ködös, hideg reggelen holtan talált a Kamphausen házaspárja a szobalány. Világítógázzal végeztek magukkal és a bucsulevél helyett csak kusza sorokkal írt edulást talált a rendőrhatalóság. Nem tudták jól elolvasni, csak egy „érthetetlen” szó volt benne többször: — Lackenbach... Lackenbach...

Leült az ebédhez. Szóltan volt és nagyon komor hangulatban. Felesége hiába fogatta, nem akart kérdéseire válaszolni. És az első falat után, letette villáját és azt mondta:

— Azt hiszem, árt nekem ez a bécsi klíma... Azután leleküdt a sezlónra és kezébe rejtette arcát... Sokáig feküdt így s csak akkor eszmélt fel, amikor felesége megsimogatta a haját. Azután járkálni kezdett fel s alá a szobában és mintha csak magának mondaná, így szólt:

—Nehéz a mi sorsunk is, hogy idevetődünk, de még rettenetesebb, üldözött zsidónak lenni... #

Ottó Kamphausen, a wienerneustadi acélgárgyáros röviddel azután megtudta, hogy a gyárat nem írják soha a nevére. Csak igazgatója az üzemnek és ha van is jövedelme, de vagyona nincsen. Azt végleg elvesztette Kownóban. Ezen felül amugy is állandó lidércnyomásként fekdüde meg kedélyét a Lackenbach ügy. Raboltinak találta egész jelenlegi egzisztenciáját. Amott északon évszázadokon át generációk munkájának eredményét élvezte. És itt? Veréjtékes vagyonba csak úgy beültették „rekompenciációpen”. Ez nagyon bántotta énézetét. A üzem meghízott is sokat kellemetlenkedett, aki az átkebe mellé volt bossziva és nem tartotta Kamphausent jó pártembernek. Lelekileg teljesen „összeroppant”.

Egy ködös, hideg reggelen holtan talált a Kamphausen házaspárja a szobalány. Világítógázzal végeztek magukkal és a bucsulevél helyett csak kusza sorokkal írt edulást talált a rendőrhatalóság. Nem tudták jól elolvasni, csak egy „érthetetlen” szó volt benne többször: — Lackenbach... Lackenbach...

rültek meradni. A vallásos zsidók ezért a félórányra levő Hollandiában szereztek maguknak temetőhelyet és oda vitték halottaikat. Később még két temetőt rendeztek be az antwerpeni zsidók Hollandiában.

Antwerpen már a XIX-ik század utolsó évtizedében is centruma volt a kelet-európai zsidóság kivándorlási hullámának. Különösen az orosz pogromok elől menekülő zsidók kerültek sokan oda, majd a német nemzeti szocialista uralom kezdete után a német és osztrák zsidók, akiknek száma legalább 15-20 ezerre tud.

Két nagy hitközség létezik Antwerpenben. Egy liberális zsidókat magába foglaló közösség, a maga 1891-ben épített nagyszerű, holland mintára szerint berendezett zsinagógájával és egy szigorúan vallásos templommal rendelkező ortodoxok. A „Somré Hadat” szervezte 1904-ben dr. Wienert vette oda rabbi-jának, akit követelt 1920-ban, a kiváló héber filozófus író, a mizrahizmus egyik lelkes előharcosa: Rabbi Moses Avigdor Amiel, aki azonban már néhány éve Tel-Aviv főrabbija lett. A „Machziké Hadasz” hitközség 1908 óta Mordechaj Rotenbergert ismeri el papjának. A „Somré Hadat” néhány éve óta egy nagyszerű berendezett „Tachkemoni” iskolával is rendelkezik, amelynek tíz osztálya van, ahol ívrit-bevitit tanítanak. A nagyszerű iskolát 1921-1922 között, a nagy héber irodalmi tevékenységéről ismert loschtzi rabbi, Günsig Israel vezette, de ma is kiemelkedik országos jelleggel a többiek közül.

A GYÉMÁNT-TÖZSDE

Ahogy Lodzban a zsidók 90 százaléka textilrel foglalkozik, úgy Antwerpen zsidóságának is 80-90 százaléka a gyémántkereskedelemből él. A Pelikanstrasse, ahol a gyémántbörze van, teljes zsidókézű. Általában bátran lehet mondani, hogy ahol Nyugat-Európában nem látszik úgy meg egy város zsidó jellege, mint Antwerpenben. Csak a galíciai lengyel, vagy egy-egy más országbeli zsidó lakta városnak van olyan erősen zsidó jellege, mint Antwerpennek. Itt látni lehet a szombatot, még jobban talán, mint Budapestben, vagy Laiban. Sőt sabbatkor a gyémántbörze, meg a kisebb bankok is zárva vannak a Sonimer-strassen.

Antwerpennek husz különböző imaháza van és a város többi lakosai sem tagadják, hogy a zsidók jelenléte a gyémántkereskedelem terén kifejezett tevékenysége és el foglalt pozíciója teszi lehetővé a város jólétét. Amikor 1914-ben, a világháború kitörése idején a lengyel és osztrák gyémántkiosztráló munkásokat elváltoltatták és eltoloncolták Antwerpenből Hollandiába, a város élénk karaktere is megváltozott és megszűnt minden kereskedelmi létezés.

Amikor 1918-ban létrejött a fegyverszünet, a belga kormány két kiküldöttet indított el Hollandiába azzal az üzenettel, hogy azok a zsidók is jöjjenek vissza, kik eddig ott laktak, mert a kormány nagyon szívesen látja őket és vegyék fel újra üzleti kapcsolataikat.

Ez a megbecsülés a lakosság részéről most is meglátszik a városban élő zsidók életében. Teljes zavartalanul jöhetnek-mehetnek és ennek köszönhető, hogy hámulatosan eleven a vallási élet is Antwerpenben.

KÜLÖNBÖZŐ „KLAUS”-OK

A legtöbb Bét Hamidrasban, kisebb-nagyobb imaházakban egész nap intenzív Talmud-tanulás folyik. A kelet-európai országokból bevándorolt zsidók aszerint tagozódnak, hogy ki-kinek a híve. Van itten külön belzer, szanzer, sínycver, wizensitser klanz is. Különösen a máramarosi, bukovinai és bécsi zsidók egy része híve a wizensiti klanznak. Mindenféle sok a bocher, tanulnak, tanulnak és dolgoznak.

Ezért az is a város zsidó karakteréhez tartozik, hogy a Pelikan-ucca egyik kisebb mellékutcájában ki van írva egy kávéháza nagy jiddis betűkkel:

KOSSER, CHOSSID-KAFFEHAUS

vagyis egy chassid-kávéháza, ahol valóban kalapban ülnek és ha nem volna kávéja, hogy kávéház, azt

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű ort. kóser vendéglő és bodaga! Gelbstein-nál, București Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39 Olcsó és pontos kiszolgálás!

az hinné az ember, hogy imeház. — Valahogy átmenet a kettő között, sem ez, sem amaz... egy choszed kávéháza. Nagyon sok jiddis cégétáblát is látni és a rendőrség is sokszor ad ki rendelkezéseket flamand, francia és jiddis nyelven.

AZ EMIGRÁNSOKNAK A HÁBORÚ UTÁNIG NEM KELL ELTÁVOZNIOK BELGIUMBÓL

Max Gottschalk, a belga zsidóság kimagasló egyénisége, érdekes kijelentéseket tett nemrégiben a belgiumi zsidó menekültek helyzetéről. Az antiszemita propaganda teljesen megszűnt Belgiumban. Azok, akik eddig a zsidóság ellen izgatták, most pro-német agitációt fűznek. Nan néhány náci-újsgátró is, akik a háború kitörése óta ide tettek át székhelyüket Párisból és Londonból.

Jelenleg körülbelül 15-20.000 német emigráns él Belgiumban. Az idegen illegálisok helyzetét a kormány ideiglenesen olyképpen rendezte, hogy összeírta őket, s ezt a műveletet október 20-án fejezték be. Az összes lajstromozott idegenek Belgiumban maradhatnak a háború végéig. Az új lajstromozással kapcsolatban rendezték néhány ezer lengyel zsidó helyzetét is, akik a lengyel kormány antiszemita-musa miatt voltak kénytelenek elmenekülni Lengyelországból. Eredetileg gyűjtő táborokba akarták elhelyezni őket, de azután a zsidó vezetőknek sikerült keresztülvinni, hogy engedélyezni fogják ezeknek, a szabad mozgást lehetőséget. A belga kormány intézkedése lehetővé teszi, hogy ezek a menekültek ne legyenek kitéve az éhhalálnak.

Különben Antwerpenben nagy emigráns konyha létezik, amelyet az ottani gazdag zsidók példás adózati-készségénél tartanak fenn. Kétúró és szigorúan rituális konyha van, azonkívül az ugynevezett emigráns házhán külön terem, ahol írhatnak, beszélgethetnek

a menekültek. Sőt hetenként több előadást is tartanak nekik és tanácsadó iroda is van, ahol segítők élnek, elhelyezkedésükben is. Különösen egy Frau Schapira nevű idősebb gazdag hölgy tevékenykedik az emigránsok érdekében.

Kétségtelen, hogy Belgium sokkal megértőbb, mint például Svájc, ahol a menekültekkel sokkal szigorúbb bántanak.

Antwerpenben öt zsidó újság jelenik meg. Kettő francia, egy holland, egy jiddis és egy héber nyelven.

Érdekes, hogy Rav Amiel-nek a Szentföldre való távoztával, utódo, Rav Brod, a cionista kongresszusok ismert mizrahista rabbija és vezére. A volt lengyel sejmiképviselő markáns beszédet tart, templom hallgatja állandóan. Szombat délutánonként igen érdekes szidra magyarázatokat tart, aktuálisokká fűszerezetten. Rav Brod, a mizrahizmus tőrhetetlen harcosa, a vallásos zsidó élet továbbá istápolója épp úgy, mint volt elődje, a kiváló Amiel főrabbi, aki most a palesztinai zsidó tudományos világ egyik büszkesége.

A napilapok azt a véshírt hozzák, hogy hadvit-selők a semleges államok megtámadására készülnek. Az első között lenne Belgium, amely már érezte éveket a porosz katonacsizmák nyomását. Isten őrizzen, hogy ez bekövetkezzék, mert számos nagyszerű zsidó közösség is befjba jutna, amint hogy tönkrceltek a lengyelországi zsidó közösségeiket is. Hiszik és remélik, hogy Antwerpen és a többi zsidó centrumok nem lesznek az éhes marialócok martaléai, hogy összebarácsolják az ottani zsidóság helyzetét is. Talán még meggondolják a németek, hogy megtámadják Belgiumot. Hiszik, hogy a belgiumi zsidóságnak virágzó egészségés ága meg lesz kímélve egy újabb háború borzalmaifól...

Adószok-fitelezők

Lapunk legutóbbi számában a denunciansokról írtunk, mint a zsidó élet egyik csunya kínóvéséről. Mivel a „Népünk” széles körben olvasott sajtóorgánium, bizonyos tekintetben szöszöket is pótol azzal a különbséggel, hogy lapunkat tízezrek olvassák, míg a szöszökről elhangzó intelmeket: legfeljebb csak százak hallhatják: ezért most egy másik elítélendő társadalmi kínóvest kell szöva tegyük erről a fórumról.

Ez a kínóvés kétoldalú. Az egyik: amikor a kereskedő, a zsidó kereskedő, tekintet nélkül arra, hogy a vállalatokat — amelyek részben zsidó tulajdonosoké — igénybeveszi, mint hitelezőket. Ezeknek tökéjevel, az általuk nyújtott hitelekkel folytatja üzletét és ennek dacára a legelső adandó alkalommal moratóriummal él — illetőleg visszaél. Vannak kereskedők, akik egészen magas életszandardon élnek — semmit sem sajnálnak maguktól — de amikor csak módjuk van rá, azonnal megszüntetik fizetéseiket és elbarrikádozzák magukat a törvény lehetőségei mögé. Holott a könnyítések törvénye csak a bajbajutott kereskedők javát szolgálja, hogy „ne hulladjon meg”, hogy ne forduljon tel, amikor pillanatnyilag nem tud eleget tenni fizetési kötelezettségeinek. Aki pedig visszaél ezzel a jogával és a zsidó hitelezők kárára van, azt a zsidó társadalomnak el kell ítélni, mert immorális és lelkiismeretlenség az, amit ezzel kapcsolatban elkövetnek.

Az érem másik oldala: A gazdag gyáros vagy nagykereskedő, ha egy-egy kis-ember megszorul, akkor tekintet nélkül annak helyzetére, pillanatnyi szorultságára — ami minden a komerciális életben elhelyezkedett emberrel előfordulhat — rögtön „rdeszti a kötelet a nyakára.” Akik ismerősek a gazdasági életben és annak kacskaringós labirintusaiban, azok tudják,

hogy sokszor vagyonos embereket is gazdasági halálra lehet itélni bagatell összegnek miatt. Itt pedig az azoq kegyelmelet kér, egy kis ítérelmet és az élet minden vonalán előforduló gazdasági „könyörtüet”, akkor sokszor riedeg elutasításban van része...

Akár az egyikel, akár a másikat látjuk és vizsgáljuk beállítottságunkat, azt kell mondjuk: nem minden a pénz. Az adós, mielőtt élne, vagy visszaélne a törvényadta lehetőségekkel, előbb gondoljon arra, hogy a hitelezőknek is vannak kötelezettségei és ne támaszkodjon arra, hogy „van neki amugy is elég pénze” és ezen a címen vegye igénybe a lehetőségeket.

Visszont a többszörös milliomos gyáros, nagykereskedő, vagy vállalkozó ne „tekerje ki a nyakát” többgyermekes család-apáknak, mert erre a törvény lehetőségeket ad neki. Van a jognál és igazságnál egy sokkal magasabb erkölcsi posztulátum is: és ez az emberiség. A megértés és józan belátás! Ez több, mint bámi más! Amikor a zsidóknak együtt kell küzdeni a zsidógyűlölet ellen, akkor ne hügyjék, hogy néhány lel jótékonyasággal, ugynevezett „cedókó”-val megnyugtathatják lelkiismeretüket.

Mindenekelőtt és mindenek felett legyenek emberek. A pénz létketlen áradata nem ad sem életet, sem boldogságot. Sokkal inkább a megértés és az emberi szolidaritás, ami éllet és boldogít. Zsidó műveltség hangoztatása nem merülhet ki a templomban, vagy főlöszeges mellőndöngetésben, hanem az élet keserves hétköznapiain is meg kell álljuk helyünket... Előbb legyen mindenki ember s csak azután hitelező vagy adós.

Ugy véljük nem árt, ha ezt mindenki megszívleli.

Inscris in registrul publicatiunilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8. Telefon: 24-40

Naptár 5700

Péntek: Chesvan 28, november 10.

Szombat: Chesvan 29, november 11.

Heti szidra: חודש

Heti halfora: סדר החדש

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.41

gyertyagyújtás 4.51

Iszentsztelek kezdete 5.01

Szombat befejezése 5.57

Ros-Chodes Kiszlev becensolás. Vasárnap-hétfőn nov. 12—13-án Ros-Chodes.

KI LESZ AZ ÚJ BALFOUR?...

November 2-án volt huszonkét éve, hogy megjelent első dokumentuma annak, hogy a brit birodalom aktíve részt akar venni az új zsidó állam felépítésében. Akkor küldötte el lord Balfour történelmi dokumentumát valósult levelet Rotschildnak, melyben bejelent, — mint a háborus brit kormány külügyminisztere, — hogy a brit kormány minden tekintetben oda fog hatni, hogy a zsidóság Palesztinában nemzeti otthonra találjon. A mostani huszonkettedik évforduló újra háboruban találja a fél világot: így ióképen Angliát.

Miben különbözik a mai helyzet az 1917-ik éviüi? Akkor alig lakott Palesztinában 50.000 zsidó és azok nagyrésze is improduktív életet élt. Ezek jórészt evakuáltak a tőzökök, akik akkor még birtokosai voltak ennek a területnek, amely török provincia volt. Meg jönni kellett a békeszerződésnek, amelyek végleg eldöntik e terület sorsát és meg az sem volt bizonyos, hogy a brit világbirodalom tartozéka lesz-e Palesztina vagy sem? Zsidó szempontból kézzel foghatóan ugyszólván semmi sem volt ezen területen, csak a herzli ideál és a kétezer éves remények. Nagy kérdőjel volt, amelyre választ kellett adni.

Több mint két évtized állott a zsidóság rendelkezésére, hogy építsen és ha visszapihlantunk erre az időszakra, amely a két háború között eltelt, meg kell állapítuk, hogy elsősorban a zsidóság volt az, amely nem ismerte lel a nagy chance-ot, amelyet az adott lehetőség nyújtott neki. Másodsorban az angolok voltak azok, akik immel-ámmal tettek eleget vállalt kötelezettségeiknek.

Most, amikor az új háború kilört, van mégis két pozitívum, amely biztos bázist nyújt a továbbiakra. Elsősorban az, hogy a brit hatalom végleg megvetette lábát Palesztinában, ott van a halai hadikikötő, ott van a „pipe-line,” az olajvezeték, mely a moszuli petróleumot közel hozza a brit flottához és elősegíti Anglia sikeres háborúját. Ezenkívül zsidó és brit haderő áll ezen a területen, amely fékentartja az arabokat. Az ország körül pedig francia és

angol érdekerületek és nem vitatott békeszerződések. A zsidóság szempontjából pedig ma nem csupán néhány ezer szegény zsidó él ott, hanem 600.000 ember, amely hatalmas városokat, többszáz zsidó falut épített, óriási összegeket investált az országba és szellemileg is centrummá tette az ösuj földet.

Ott áll, mint pozitívum a Scopus hegyen a zsidó egyetem és a csaknem 200.000 lakossal rendelkező sziniszidó Tel-Aviv. Azonkívül lelkiileg közelebb jutott Palesztina minden egyes zsidóhoz, hiszen a német-osztrák és cseh területek zsidóságának legbiztosabb menekülési helye lett Erec Jisrael.

Kétségtelen, hogy az új háborúval egy korszak zárult le. Korszak, amely után egy újabb és jobb kell következzen. Új tényező az arab nacionalizmus is, amely életre kelt, mert ez a néptömeg is nagyot fejlődött a legutóbbi két évtizedben.

Csak azt szeretnénk tudni, hogy lesz-e és ha igen, akkor ki lesz az új Balfour?

Ki lesz az az angol államférfi, aki magáévá teszi a zsidó reményeket és vágyakat? Ki lesz, aki a legközelebbi évtizedekre megszabja a palesztinai országépítés új rendjét? A Fehér Könyv és a többi dokumentumok minden rossz rendelkezésükkel illuzórikussá váltak. Egészen új epochája kell kezdődjék a zsidó országépítésnek. A huszonkettedik évforduló újra háboruban találja a palesztinai zsidóságot és a brit birodalmat. Igaz, hogy ma ezerszerte biztatják a helyzet. Nem himénk, hogyha a háború befejeződik, a zsidóság tovább is folytatja indolens magatartását Palesztinával kapcsolatban. Ma már a keserves illudőzések megtanították a világ zsidóságát, hogy: nincs más kiút, mint a zsidó országépítés! Vajjon ki lesz most a mi angol szószólónk? Ki lesz az „új Balfour”? Vagy nem is fog kelleni új protektor? Amugy is kiharcolja majd a zsidóság a maga igazát? Lehetséges, hogy az eredmények után itélnek és ez elég lesz szószólónak — önmagunkért.

A háború folyik és bizzunk abban, hogy megújult, megerősödött, biztossabb auspiciumok között indul el az újabb és nagyobb fejlődés útjára — a zsidó országépítés...

A HÁBORUS LENGYEL-ZSIDÓ ÁRVÁKAT A NÉMETORSZÁGI ZSIDÓ CSALADOK VETEK GONDOZÁSUKBA. A palesztinai Haarec közlése szerint a német Vöröskereszt 3972 olyan zsidó gyereket szállított át Lengyelországból Németország területére, akiknek szülei a német-lengyel háború folyamán elestek. A németországi zsidó hitközségek, noha igen nagy anyagi gondokkal küzdenek, a legnagyobb örömmel tették eleget annak a felszólításnak, hogy gondozásukba vegyék ezeket az árvákat.

RITMIKUS TORNA-ISKOLÁJÁT: AXELRAD ALICE TORNATANÁRNO MEGNYITOTTA ORADEA, STR. RIMANOCZY 2. I. EM. Speciális gyermekcsoport. Felnőttek számára külön kurzusok. Értekezni délután 3—7 között.

Advertisement for BERKOVITSNÉ (Oradeáról) orth. kóser étterme (a baia-marei rabbi hechsero) BUCUREȘTI, Str. Lipsican 7. Telefon: 462-91. Soocet hámamögött. Postavámmal szemben. Csak a zsidóknak ajánljuk.

Akiket utazás közben rosszullet fog el...

Nagyon sokan vannak, akik nem tudnak vonaton, villamoson, vagy autobuszon utazni, mert közben rosszullet, szédülés, hányás, vagy hányinger fogja el őket és így sokszor legfontosabb teendőik elintézésében akadályozva vannak. De nem is mernek sok esetben még felülni sem vonatra, vagy villamosra, olyan erős a félelem, amely visszatartja őket az utazástól, képzeltet, mely kellemetlen ez nemcsak magára a félelemben szenvedő egyénre, de hozzátartozóira is, akik hozzáigazodni képtelenek.

A világhírű amerikai GASTRO-D gyógy-szer fenti esetekben meglepő eredménnyel lett sokaktól kipróbálva és a hatás olyan eredményesnek mutatkozott, hogy rövid GASTRO-D-kúra használata után már nyugodtan utazhatnak, mert a központi és vegetatív idegrendszert annyira megnyugtatja, hogy fenti zavarok teljesen kimaradnak.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszer-tárában, București Calea Victoriei 124.

RENDEZIK A VILNAI ZSIDÓK ÁLLAMPOLGÁRSÁGI KÉRDESET. (Vilna) Illetékes körök kijelentették a Zsidó Távirati Iroda munkatársa előtt, hogy mindazok a személyek, akik 1920 óta laknak a most Litvániahoz csatolt Vilna városában, vagy tartományában, automatikusan elnyerik a litván állampolgárságot. A többieket azonban idegenekként kezelik. — A zsidó néppárt Kaunasban megjelenő lapját, a „Folksblatt”-ot a hatóságok betiltották. — New-yorki jelentés szerint az Amerikai élő lengyel zsidók szervezete felkérte a litván Vöröskeresztet, hogy foglalkozzon a Vilnában tartózkodó zsidó menekültek sorsával. A Vöröskereszt megígérte, hogy támogatásába veszi ezeket a menekülteket, amely tovább-vándorlásuk lehetővé válik. Kaunasban öt zsidó és öt lengyel tagból álló vegyes-bizottság alakult, a Vilnában tartózkodó menekültek támogatására. A bizottság tagjai között van Mironas volt litván miniszter-elnök.

Divat- és gyógycipészet Kohn István Belvárosi cipőszalon Oradea, Parcul Traian 1.

CSÖKKENT A ZSIDÓK DELAFRIKAI BEVÁNDORLÁSA. A pretoriai hivatalos statisztikai hivatal közlése szerint a zsidók delafrikai bevándorlása erősen megcsappant. Ez év folyamán mindössze 566 személy vándorolt be, az elmúlt évi 3323 zsidóval szemben.

MEGBIZHATO IDEGENEK MUNKÁT VÁLLALHATNAK ANGLIÁBAN. (London.) Sir John Anderson angol belügy-miniszter kijelentette az alsóházban, hogy az angol kormány hajlandó engedélyezni a hűséges külföldiek és menekültek munkavállalását Angliában. A kormány visszafogja vonni ezekkel szemben a tiltó rendelkezéseket. Sir John Anderson még azt is kijelentette, hogy a külföldi orvosok szabadon folytathatják praxisukat Angliában.

VALLÁSOS, SZOLID HAJADON ismeretségét keresem házasság céljából. Szegénység és iskolázatlanság nem akadály. Saját földemen gazdálkodom. Cimeket a kiadóba kérek.

Uj üzlet! Uj üzlet!

„Elysée“

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 12 (Galya-aruházzal szemben)

Tekintse meg árukrátrunkat vételkötelezettség nélkül

Női lehérmemük nagy választékban

Divatszálak, divatövek, keztük, harisnyák, brssok, clipsek, stb. nagy választékban Olcsó árak! - Figyelmes kiszolgálás!

ZATONYRA FUTOTT EGY PALESZTINAI KIVANDORLOKAT SZÁLITO HAJÓ (Bucuresti.) A Fekete tengeren tomboló vihar következtében a Carmen Sylva-i strandon a hullámok zatonyra vetették a Maria nevű motorshajót. A hajót egy görög tulajdonostól egy zsidó csoport vásárolta meg a minap 150 ezer lejért. Fedélzetén jelentős számú zsidó kivándorló volt. Hivatalosan úgy szerepelt, hogy a hajó Valcovia megy és ott árut vesz fel. Parancsnoka bizonyos Berianoff volt. A hajó valójában Palesztinába igyekezett, de Carmen Sylvánál zatonyra futott. Az utasokat a hatóságok letartóztatták.

ARAB ALLAMFERFIK A PALESZTINAI KÉRDESRŐL TANÁCSKOZNAK. Az „Al Misri“ egyiptomi arab lap közli, hogy Fuad Hamza, Szaudi Arabia franciarsági ügyvivője lbn. Szaud király utasítására Bagdadba érkezett, hogy meg tárgyalja Irak politikai vezetőivel a palesztinai kérdést. Bagdadból Fuad Hamza Párizsba utazik. Utközben kiszáll Szíriában és Libanonban is, hogy tanácskozzék a palesztinai kormány feloszlott legfőbb arab nemzet tanács tagjaival. A lap kiemelt, hogy Fuad Hamza bagdadi látogatása egybeesik a jeruzsálemi fömütinak Libanonból való szökésével. Nem véletlen, — írja a lap, — hogy a mufti, aki megszökött Libanonból, egyidejűleg érkezett meg Fuad Hamzával Bagdadba.

Dr Fred Weiss, a Francia Nőgyógyászati Társaság levelezőtárgya, a bukaresti „Iubirea de oameni“ kórházban, str. Mircea Vodă 42. sz. alatt rendel női betegeknek, szegényeknek csakis délután 2—4 óráig.

LENGYEL ÉS ZSIDÓ IROK TALÁLKOZÓJA PARISBAN. Nachum Aronson, Párizsban élő zsidó festőművész műtermében a napokban találkoztak a Párizsba menekült lengyel és zsidó irok. A találkozon megjelent Stanislav Storski, a lengyel kormány helyettes miniszterelnöke és több más magasrangú lengyel személyiség. Dr Raichmann üdvözölte a lengyel vendégeket. Üdvözölő szavait Heronimko, a párizsi lengyel irok szövetségének elnöke köszönte meg, aki ama reménységének adott kifejezést, hogy a jövő Lengyelországban nem lesz többé zsidókérdés. Utána Storski helyettes miniszterelnök beszélt. Daniel Tscharni és Itzig Manger jiddis költők, majd Maria Kincevics lengyel költőnő szólaltak meg fel.

Olcsón és jól élethez! Herschkovits orth. köcsörknöván BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet (bejárat Strada Soarelui 7).

Tíz évi börtön

Tíz évig bezárva lenni, még kimondani is sok. Pedig ennyi évi elzárásra ítéltek negyvenhárom palesztinai zsidót. Negyszázharminc évet osztott ki a hatályos katonai törvényszék. Vajon mit követettek el ezek negyvenhárom, hogy ilyen szigorú büntetést mért ki rájuk a bíróság? Oltek, vagy raboltak? Egyiket sem. Csak október 5-én, a transjordániai határ közelében katonai felvonulást rendeztek. Uglátszik 43 ember „mozgósítva” lett és a határra mentek. Talán hadat akartak üzeni Abdullah emirnek? Ok, negyvenhárom? Amint a hírek mondják: teljes fegyverzetben találták őket. Vajon mit akartak? Bizonyára nem „bűnös” szándékkal jártak-keltek a határ mentén. És ami a legbiztosabb: semmiesetre sem szerveztek összeesküvést, az angolok ellen. Miért hát akkor ez a rendkívüli szigor? Igaz, hogy hadállapot van és akkor kétszeresen szigorúan vesznek mindent. De azért úgy gondoljuk, hogy ez a tíz-tíz esztendő sok... Tíz évig ülni az akkói várbán, amiért „tiltott fegyverviselés” bűntettében bűnösnek találták, mégis csak sok.

Meg aztán legyünk csak ösztinték. Így sehogysem „stimmel” a dolog. Sehogysem. Mert köztudomáslag a zsidók önként jelentkeztek a brit hadsereg kötelekésébe. Meg a zsidó hadseregbe. Miért kellett akkor „titkosan” szervezkedni? Mit akartak ezek negyvenhárom? Szembeszálltak volna a brit hadsereggel? Vagy talán azért szervezkedtek, mert úgy vélték, hogy a nagy zsidó-arab barátkozás dacára, mégis csak jó, ha tanulják a fegyverforgást?

Talán mindegy kapunk majd megfelelő választ. Egyelőre azonban a negyvenhárom zsidó az akkói várbán ül és vállukon tíz-tíz évi fogház retentő terhe nyugszik. Nem is kell túlságosan optimistának lenni, ha azt a véleményt kockáztatjuk meg, hogy: nem fogják leülni a tíz évet. Előbb, sokkal előbb engedik majd őket szabadon...

PALESZTINA ELELMISZER ELLÁTÁSÁNAK KÉRDESE. Noha az ország távolesik a háborús zónától, Palesztina élelmiszer ellátásának kérdése igen komoly gondot okoz a hatóságoknak. Palesztina cukor, parafin és néhány más cikk szempontjából teljesen, liszt, zöldség, tojás és vaj szempontjából pedig részben a külföldi behozatalra van utalva. A belföldi liszt-termelés mindössze három hónapra elegendő. Bár az országban nagy tejkészletek találhatók, a vajtermelés ezideig nem bizonyult rentabilisnak. A gazdasági köröknek minden igyekezete most arra irányul, hogy fokozzák a tejtermelést. A mezőgazdasági termelés fokozásának érdekében pedig felhívást intéztek a zsidó lakossághoz, hogy igyekezzen minden birtokában lévő földdarabot zöldség, buza vagy rozssal bevetni.

LENGYEL SEGÉLYALAPOT LETESÍTETTEK LONDONBAN. A londoni lengyel követségen a napokban érkekezletet tartottak az összes felekezetek képviselői, amelyen elhatározták, hogy alapot létesítenek a lengyel menekültek segélyezésére. Az alap most megválasztott elnöke, lord Moyne közölte, hogy magánadományozók százezer fontot bocsátottak az alap rendelkezésére. Az értekezleten felszólaltak Raczyński gróf és Zeitty, az United Polish Appeal elnöke. Az alap tanácsában résztvesz a canterbury és a vorki érsek, valamint a westminsteri herceg-érsek. A zsidó felekezettel dr Hertz főrabbi és lord Melchett képviselik a tanácsban.

Megszabadulhat a ruhájára ráhulló kellemetlen lejkorpától, ha

„HEINRICH“ PETROL szappant használ. Megszünteti a hajhullást és korpázást. Kapható minden szakszüzletben

360.000 MENEKÜLT LETELEPÍTÉSÉNEK ÜGYEVEL FOGLALKOZOTT A WASHINGTONI MENEKÜLTÜGYI KONFERENCIA. Roosevelt elnök kezdeményezésére és meghívására a nemzetközi menekültügyi bizottság négy napos nagybizottsági konferenciát tartott Washingtonban. A konferencia üléseit a Fehér Házban tartotta meg Sir Herbert Emersonnak, a Népszövetség menekültügyi főbiztosának elnöke alatt. Az első ülésen Roosevelt elnök üzenetét olvasták fel, amelyben az elnök vázolja a konferenciára váró feladatok megoldásának sürgettségét és éppen ezért „azonnali programtervezet” kidolgozását javasolja. A konferencia munkáit elviselel, hogy első sorban annak a 300 ezer német menekültnek a kérdését kell megoldani, akiknek letelepítése még nem sikerült. Egy későbbi akció a lengyel-német háború menekültjének kérdéséről kell, hogy megoldja. A konferencia előadta ezt a programot és elhatározta, hogy a bizottság először ama 60 ezer menekültnek letelepítésére fog erőfeszítéseket tenni, akik ma átmenetileg Európa semleges országában, főleg Belgiumban, Hollandiában és Svájcban tartózkodnak. Ezeknek a menekülteknek tulajdonképpen a franciák és angolok költöztetése kell megoldani, akiket az Egyesült Államok kormányja vállalt.

UJ ZSIDÓ KOLONIA LETESÍTÉSÉNEK NAPJAIN. Uj zsidó kolónia létesült az elmúlt napokban Palesztinában. A kolónia a Jáarot Hakarmel vidékén fekszik és azt a Kibbuc Bachrut és a Kibbuc Meuchad tagjai létesítették. — Szeptember folyamán hét zsidót, öt angolt és husz arabot öltek meg Palesztinában. A sebesültek között nyolc zsidó, hét angol és tizenhárom arab van.

„MENEKÜLT-HAJÓK” A NOVISZADI DUNAI KIKÖTŐBEN. Ennek az emelkedett szellemnek magam is tanúja voltam rövid novisadi tartózkodásom alatt. Két gőzös horgonyzott zsidó menekültekkel megrakva a novisadi dunai kikötőben a Fekete tenger felé tartva, hogy onnan Palesztinába menjen. Pár nap múlva egy harmadik hajó is érkezett, ugyancsak menekült-rakományjal. Cseh és ausztriai zsidó menekültek voltak az utasai. Mindegyik kikötőzött párták, akik elűtik már-már utolsó lobbanásával, tele hitet és reménykedéssel Palesztinába akarják újáépíteni jövőjüket és gyógyulást kapni szedett lelkiükre.

Ezüst menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kezgyszerek bármily műv és szí kivitelben legolcsóbb árban. Gyártása és eladása: „TACAMUL” ezüstáru gyárban CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

JUGOSZLÁVIÁBAN AHOL NINCS ZSIDÓKÉRDÉS...

Rákosi Máttyás a Csillagbörtönben ülő európai hírű forradalmár vallásos apja beszél fiáról...

AZ APA: Ortodox, vallásos zsidó... a Tóra szerelmese... A FIA: A szociális forradalom apostola...

— A „Népünk” eredeti riportja —

1. A BÉKE ÉS NYUGALOM ORSZAGA. Jugoszlávia ma inkább, mint bármikor a béke, nyugalom és megelégedettség szigete. A külföldiek, aki már hosszú hónapok óta nem járt ezen a földön, különösen feltűnik az a kiegyensúlyozottság és társadalmi egység, amely itt a lelkeket urálja. A lázas európai eseményekből ide alig érkezik idegenségi áramlatok, talán éppen csak annyi, hogy ezeknek hatása alatt kovászolódnak még szorosabbra az ország polgárainak zavarlan együttműködése — a béke biztosításának akaratában.

Elsősorban talán a horvát-szerb megégyezést kell felemlítenünk, mint amely legjétkonyhabban segítette elő a lelkek megbékélését és biztosította a legteljesebb harmóniát. Ezt nem zavarja meg, az Európában még ma is oly divatos zsidókérdés sem, mert jugoszláv földön nincs zsidókérdés. Délkelet-Európának ez a kulturált földrésze mindig elutasította magától a fajelméletet, mint amely méltatlan az ország civilizációs szelleméhez. Soha sem tettek itt polgár és polgár között különbséget felekezeti hovatartozás szerint. Itt az egyetlen mérték: a tehetség és az emberi érték. S ha ezeket az értékeket az ország zsidó lakosai hordják tarsolyukban, misem áll érvényesülésük és szabad boldogulásuk útjában. Nagy és jelentőségteljes dolgok ezek. Mert Európában alig van állam, amely megteszteli a tudta volna magát a zsidókérdés nyomása alól és különösen Jugoszlávia szomszédságában dultak mérgező viharok a zsidókérdés körül. A délszláv állam azonban lezárta határsorompóit a mérgező áramlatok előtt. A nagy tragédiák nem arra indították őket, hogy maguk is tragédiákat teremtsenek, hanem hogy elszigeteljék ennek még lehetőségét is. Sikerült. Az ország tiszta maradt a faji gyűlölködés fertőzéstől és csak részvételt örzte meg a szerencsétlen földönfutókkal szemben, akik az „uj népvándorlás” e tragikus éveit alatt keresztülviharoztak földjükon.

2. „MENEKÜLT-HAJÓK” A NOVISZADI DUNAI KIKÖTŐBEN. Ennek az emelkedett szellemnek magam is tanúja voltam rövid novisadi tartózkodásom alatt. Két gőzös horgonyzott zsidó menekültekkel megrakva a novisadi dunai kikötőben a Fekete tenger felé tartva, hogy onnan Palesztinába menjen. Pár nap múlva egy harmadik hajó is érkezett, ugyancsak menekült-rakományjal. Cseh és ausztriai zsidó menekültek voltak az utasai. Mindegyik kikötőzött párták, akik elűtik már-már utolsó lobbanásával, tele hitet és reménykedéssel Palesztinába akarják újáépíteni jövőjüket és gyógyulást kapni szedett lelkiükre.

Nem lehet sohasem elfelejteni azt a spontán szeretetet és részvétet, amelyben ezeknek a szerencsétlen zsidó ahasvéroknak volt részük Novisad kikötőjében. A hatóságok nemes emberi megértéséről tanusodik mindenekelőtt az, hogy hozzájárultak a hajók kikötéséhez és lehetőséget nyújtottak az utasok segélyezéséhez. Amit aztán a segélyezés terén a zsidó szívek véghezvittek, az példátlan egy a nagylelkűség és szeretet, mint az eredmények tekintetében. Az ország nagyobb városaihoz, vagonszármra futottak be a novisadi pályaudvra az élelmiszer-rakományok, ruha-szállítmányok, de nem kevésbé hozzájárult Novisad lakossága is a szeretet-adományokhoz. Személyes elköteleződésük szerint megható, könnyes jelenetek játszódnak le az üldözött zsidó utasok között, amikor hírül vették a jugoszláv zsidóság viharos szeretet-megnyilatkozását. Anyák és gyerekek borultak könnyes szemekkel össze, hogy végre annyi megalázás és gyátlázat után, itt Délslávia kikötőjében megcsillant előlük az emberi megértés és testvéri részvétel kristálya, melyből erőt és biztatást nyertek a bizonytalan, de reményteljes holnapok elviseléséhez.

3. A SZERB LAKOSSÁG IS SZERETET ADOMÁNYOKKAL LÁTJA EL A MENEKÜLTETEKET. Hogy mennyire eleven valóság Jugoszláviában, a társadalmi egység és szolidaritás, arra igen jellemző tény vet az, hogy hogyan reagált Novisad szerb lakossága a 3 menekült-hajó megjelenésére. Már a második napon az összes szerb emberbaráti testületek mozgalmasan indultak a zsidó menekültek segélyezésére érdekében. Az egyesületek emelkedett szellemű vezetőinek nem kellett nagy erőfeszítéseket tenni, hogy akciójuk sikerrel járjon. Mert még alig adták ki az utasításokat, a szerb nép már megkezdte zarándoklását a kikötő felé és vite szíve szerint gazdag adományait. Itt újra megmutatkozott, hogy nincs kivétel zsidó és nemzisdó között. Az emberi fájdalom iránt egyforma érzékenységgel reagált a zsidó és szerb szív, a zsidó és szerb szemekből egyformán folytak a könnyek és egyformán riadtak meg itt is ott is a lelkek a barbárság előtt, amelyet e három zsidó menekültekkel teli hajó riasztó mementóként példázott. A subotcai zsidóságot kell talán külön is megemlítenünk, mint amely fokozott mértékben járult hozzá a menekültek segélyezéséhez.

4. A FORRADALMÁR APJA A ZSINAGOGÁBAN. Röviddel ezelőtt, mikor legutóbb jártam Subotican, találkoztam legelőször „Rákosi Bácsi”-val, az egykori magyar tanácsköztársaság kereskedelemügyi népbiztosának, Rákosi Máttyásnak, az európai hírű magyar forradalmárnak apjával. Most újra szándékomban volt felkeresni Rákosi bácsit, hogy ismét elbeszélhesek vele, de sajnos időm ezt már nem engedte meg. Így csak arra szorítkozom, hogy felelevenítsem emlékeimet, amelyek egy különös élet sorsfordulatairól számolnak be. Annak idején a subotcai zsinagógában láttam először Rákosi bácsit. Híjított háta még jobban megdőnyedt az ima áhítatában. Aszkétia arcából fénylő

5. A BÉKE ÉS NYUGALOM ORSZAGA. Jugoszlávia ma inkább, mint bármikor a béke, nyugalom és megelégedettség szigete. A külföldiek, aki már hosszú hónapok óta nem járt ezen a földön, különösen feltűnik az a kiegyensúlyozottság és társadalmi egység, amely itt a lelkeket urálja. A lázas európai eseményekből ide alig érkezik idegenségi áramlatok, talán éppen csak annyi, hogy ezeknek hatása alatt kovászolódnak még szorosabbra az ország polgárainak zavarlan együttműködése — a béke biztosításának akaratában.

6. RÁKOSI BÁCSI A SZEGÉNYEK GONDVISELŐJE... Míg Rákosi bácsi könnyeit törülgeti, eszembe jutnak azok az elbeszélések, amelyeket felőle hallottam. Mielőtt idejöttem, már az volt az érzésem, hogy az öreg Rákosi szintén magy egyéniség, csak éppen ellenkező sikon, mint fia. Még most is tele van tetterővel és kezdeményezéssel. Rákosi bácsi egyik kezdeményezése volt Subotican az ortodox hitközség megalapításának és amikor erről említesz tesznek, szó nélkül iróasztalához lép és okmányokat tesz elém. Az ortodox központi iroda levele közönsé elismeréséről arról az értékes szolgáltatóról, amelyekkel Rákosi az ortodox hitközség létesítése kapcsán kiintette magát. Rákosi bácsi volt egyik kezdeményezője a subotcai zsidó kórház meg-

A zsíros homlok

Nyáron a faggyumirigyek fokozott működése folytán igen gyakori, hogy az arcnak csak egyes részei zsírosak. Ilyen esetben kiűnő szolgálatot tesz az arc zsírtalanítására a SULFAMYL-puder

szemek sugározatok, vallásos öntudat és hit öntötte el egész lényét. Már sokat hallottam beszélni „Rákosi bácsiról”, aki a subotcai zsidó társadalomban már szinte togalommá emelkedett és nevezetességgé nemesült, elhatároztam hát, hogy felkeresem otthonába és elbeszélgetek vele. Elsősorban róla magáról és csillagbörtön fiáról Rákosi Máttyásról, aki a szegedi „Csillagbörtön” kazamatáiban tölti börtönbüntetését, amely talán élete fogytáig, talán csak pár esztendőig tart. Ezt azonban ma még senki sem tudhatja.

5. MÁTYÁS „A ROSSZ FIU...”

Rákosi bácsi észrevehető bizalmatlansággal fogad. Nem szereti, ha foglalkoznak vele, s különösen attól idegenkedik, hogy a nagyközönség érdeklődése irányuljon felé. Elfogódottsága és tartózkodása azonban rövidesen feloldódik és bizalmába avat. Rákosi bácsi ilyen. Gyenge a szíve. Könnyen meghajlik az emberi szavak, megfogják a fájdalmak és két kézzel nyul a barátai kéz után. Sohasem sikerül neki, ha keménynek és engesztelhetetlennek akarja mutatni magát. Rákosi bácsi gyenge ember, aki hajlik a szóra, aki enged a kérésnek, aki kivészi szébőből az utolsó garast, hogy a szűkölködők nyomorán enyhítsen és megoszolja hajlékát a hajléktalanokkal. Mindet persze a Tóra nemes tanítása szerint, ősei hitének mély átérzésével. Nem úgy, mint Máttyás fia, aki messiást elterít az apai ház szellemétől, ha lelkében nem is távolodott el tanításaitól.

Sok bajom volt Máttyással már kora ifjúságában, — kezdte Rákosi bácsi, öregeken remegő hangon, amelyben azonban nem volt semmi harag és neheztelés, — nem engedte nevelni magát, erős és határozott egyénisége kitört apai fegyelmezésem alól és önálló utakra lépett. Sohasem tudtam haragudni rá mégsem, mert Máttyás, ha rossz fiú volt is, de jó gyerek. Szeretett engem és megboldogult édesanyját, szerette testvéreit és nem telt soha senkivel szemben sem igazságtalanságot. Haragudtam rá, olykor megfenyítettem is, de megbocsátottam neki. Talán én vagyok az oka, hogy rossz utra tért, nem voltam elég erős hozzá, a szívem ellágyult, ha szeméim között nézett és azt mondta nekem: — Apám, igazságtalan vagy hozzám...

Ilyenkor mindig ő győzött és az ő akaratát érvényesült, amely nehéz és gyötrelmes utakra vezetett. Ez az út a népbiztoságok keresztlé, az emigráció út, egészen a szegedi csillagbörtönig ivelt és én már csak arra kérem az Örökkévalót, hogy még egyszer szívemhez szoríthassam Máttyást a szabad ég alatt...

Rákosi bácsi elérékenyedik. Szemeit törülgeti. Mindig így van, ha Máttyásról van szó, az ő „rossz” fiáról, aki nem követte apját az ösök által kitaposott tradicionális ösvényen és a társadalmi forradalmak szolgálatába szegődött.

6. RÁKOSI BÁCSI A SZEGÉNYEK GONDVISELŐJE...

Míg Rákosi bácsi könnyeit törülgeti, eszembe jutnak azok az elbeszélések, amelyeket felőle hallottam. Mielőtt idejöttem, már az volt az érzésem, hogy az öreg Rákosi szintén magy egyéniség, csak éppen ellenkező sikon, mint fia. Még most is tele van tetterővel és kezdeményezéssel. Rákosi bácsi egyik kezdeményezése volt Subotican az ortodox hitközség megalapításának és amikor erről említesz tesznek, szó nélkül iróasztalához lép és okmányokat tesz elém. Az ortodox központi iroda levele közönsé elismeréséről arról az értékes szolgáltatóról, amelyekkel Rákosi az ortodox hitközség létesítése kapcsán kiintette magát. Rákosi bácsi volt egyik kezdeményezője a subotcai zsidó kórház meg-

alapításának. Iratai között van a Chewra Kadischa elismerő irata is a jótékonyági akciókba való tevékeny részvétele miatt. Tömegével hevernek azonban iróasztalában az egyéni köszönőlevelek, intézmények és közöletlek elismerő okmányai.

Rákosi leta azonban ennyivel sem elégedett meg. — Életemet a Tóra és a szegények szolgálatába állítottam — mondja büszkén. — A vagyonomat már rááldoztam. Amint van, még azt is nekik adom... az elesetteknek, a nyomorgóknak és hajléktalanoknak.

Könyvet vesz elő, amelyben számoszlopok sorakoznak egymás mellett. Kérdésemre elmondja, hogy vagyona töredékeinek jövedelmét pontosan nyilván tartja és Moszja a szegények között, támogatja a zsidókórházat és minden jótékonyági, vagy emberbaráti akcióit.

Nekem már alig kell valami. Egyedül vagyok. Magam főzök és magam takarítok. Mindennem az övéké. Nekem már semmi sem kell...

Rákosi bácsi háztulajdonos. Házbérfelvétele van. Házának egyik őszobás lakásában lakik — egyedül. Illetve együtt lakik a zsidó nyomorral, a zsidó szegénységgel és zsidó hajléktalanokkal. Lakásának három szobájába menhelyet rendezett be, ahol ingyenesen hajlékot nyújt az átutazó szegényeknek és ellátja őket étellel. Ezért is övezi őszatlan szeretet és megbecsülés mindentel "Rákosi bácsi" nevet, ahol csak ismerik.

7.

RAKOSI MÁTYÁS A „CSILLAG-BORTÓN”-BEN LECSÓKOLJA APJA KÖNYVEIT...

Az öreg Rákosi emlékeiből él. Evenként egy-szer-kétszer látogatja meg fiát a szegedi „Csillagbortónban”. A bortönigazgatóság ilyenkor megengedi, hogy a fegyőrök távollétében beszélgethessen apa és fia...

Az európai hírű forradalmár, az ortodox zsidóval... A Tóra szerelmese, a szociális forradalom apostolával...

Sohasem tudom elfojtani a könnyeimet, amikor kitérül előttem a csillagbortón hatalmas kapuja, felcsapódik a cellajtó és Mátyás fiam előjön magánzárkájából... Öreg ember már a fiam, Mátyás... Megváltotta a börtönt és a sok megpróbáltatás. Legutóbb is mikor meglátott, kitárta karjait, megölt és lecsókolta arcomról a könnyeket... Mátyásnak is gyenge, beteg szíve van, mint nekem.

Az öreg Rákosi újra könnyezik. Aztán ismét emlékek törnek elő:

Bizonyára Ön is emlékszik, hogy mikor pár évvel ezelőt fiamat a magyar bíróság, büntetése lejárta után újra perbe fogta, az orosz kormány minden elkövetelt, hogy kiszabadítsa fogságából. Szovjetküldöttség utazott Budapestre és milliókra rugó magyar múzeális értékeket, kincseket és trolékat ajánlottak fel az 1848-as szabadságharc idejéből, Mátyás szabadsághelyezése ellenében. Annak idején párisi egyetemi tanárok és képviselők, sőt amerikaiak is eljtek a budapesti tárgyalásra és ellátták Mátyás védelmét. De minden hiába volt. Mátyást elítélték. Én remélem mégis, hogy pár év múlva talán kiszabadul... hiszen ha bűnös is fiam, már megbűnhődött, sokszorosan megbűnhődött... Pedig higgye el, az én fiam Mátyás nem rossz ember. Csak az a baja, hogy gyenge a szíve, mint az enyém... Az anyja is ilyen volt. Mikor elítélték Mátyást, meghasadta a szíve. Nem tudta elviselni fiunk tragédiáját.

8.

RAKOSI BÁCSI NEM MEGY MOSZKVA

Vannak még gyermekei? — kérdezem.

Egy orvoslányom és egy mérnök fiam van Moszkvában. Velük is érintkezésben állok. Olykor leveleket kapok tőlük. Hívnak magukhoz, ki Moszkvába. De én nem megyek... Nem megyek, mert nem hagyhatom itt szegényeimet és nem hagyhatom itt Mátyást Nem tudok lemondani róla, hogy nagy elhagyatottságában legalább én felkeressem néha és vigyek számára egy kis hazait... Mi lenne vele, ha én el mennék. Talán nekem is meghasadna a szívem.

De nem megyek azért sem, mert az a világ, nem az én világom, Gyermekeim ugyan azt írják, hogy Moszkvába is látogathatom a zsinagógát, de tudom, hogy ott nem lehet igazi ortodox életet

élni. Moszkvában nincs ortodox hitközség. És félek, hogy kóserit sem ehetnek... Tréfilivel pedig nem akarok élni... Mátyásnak is mindig kóser húst viszek, ha meglátogatom. Tudom neki mindegy, de én mégis azt viszek.

Itt maradok hát egyedül. Nincs már sok időm hátra, de azt a pár évet még az Örökkévaló szolgálatában akarom eltölteni, nagy elődeim tradicionális utmutatásai szerint.

Bucszom Rákosi bácsitól. Szorongatja a kezemet. Lelke tele van optimizmussal és hittel. Hisz az Örökkévalóban és bizik benne, hogy Rákosi Mátyást, az ő „rossz” fiát még életében szabadsághoz segíti. Ha ezt nem remélhetné, talán már nem is érne tovább. Ki tudja, mióta legutóbb láttam, mi történt vele?

9.

BESZÉLGETÉS EGY HORVÁT POLITIKUSSAL

Mostani utam során beszélgetést folytattam egy előkelő társadalmi állású horvát ügyvédvel is, aki nagy szerepet játszik a jugoszláv politikai életben.

Taglalta előttem, hogy milyen előnyös és kényesztel megoldásokat hozott a szerb-horvát meg egyezés és milyen egységesen néz szembe ma Dél-szlávia az összes bel- és külpolitikai kérdésekben. Természetesen szóba hoztam a zsidókérdést is és jól

csent hallgatni ennek az európai látókörű horvát politikusnak tisztult véleményét:

— Ha figyelj a jugoszláv sajtó hangját, — mondotta — észrevehette, hogy mind több és több helyet kap hasábján a német fajelmélettel szembeni kritika. Hosszu ideig sajtónk bizonyos tartózkodással írt ezekről a kérdésekről érthető okokból, ma már azonban az események megnövekedett jelentőségénél fogva, nem hallgatja el azt az ellenérzést, amely az egész országot elhőlt az árja fajelmélettel szemben. A jugoszláv sajtó természetesen nem bocsátkozik szenvedélyes vitákba, de méltósággal utasítja el a faji és felekezeti zslapon való értekelést. A fajtisztaság teple alatt — folytatja, — a legnagyobb gonoszságok történetek Európá közepén, ami bebizonyította minden józan ember előtt, a fajelmélet állítólagos fennsőbb-ségének kudarcát. Sajnos, azonban minden kudarc ellenére, ez az örület olyan rombolásokat végzett Európában, amely nehezen fog kitörölni az emberek lelkéből. Itt a novisadi kikötésben állomásozó hajók is szörnyű képet rajzolnak arról a minden képzeletet meghaladó pusztításról.

Jugoszlávia mindig a béke és nyugalom szigete volt, de ma, mikor nyugaton háború van és a Balkánon is új hatalmi csoportosulások szerveződnek, még fokozottab értéke és jelentősége van ennek a békes és nyugalmas szigetnek.

(r. s.)

Az ortodox és nyugati szerlartásu hitközségek egységes akciót indítanak a menekültek érdekében

A kolozsvári neológ hitközség tanácstermében vasárnap délután megbeszélésre ültek össze az erdélyi hitközségek kiküldöttjei. A megbeszélésen résztvettek úgy a kongresszusi hitközségek, mint az ortodox hitközségek vezetői és megbízottai. Arról kellett határozni, milyen módon kell és lehetne a romániai menekültügyi kérdést rendezni. Segélyezni a világszerte közepette ide menekült honfitársakat és Palesztinában otthonhoz juttatni őket. Az országban ma igen nagy számú német és lengyel zsidó menekült ültötte fel ideiglenes tanyáit. Ezek a honfitársak minden anyagi bázis nélkül tenédek és a romániai zsidóság felé nyújtják ki segélyt kéro kezüket. A romániai zsidóság eddig is támogatta és segélyben részesítette az országban átvándorló, vagy itt megrekedt menekülteket, de a segélyezés csak rendszerlenül történt, s éppen ezért az anyagi eszközök is kifogyóban vannak.

Az értekezleten jelen voltak Ullmann István, a nagyváradi ortodox hitközség elnöke, Csitrom Benjámín, a medgyesi hitközség elnöke, mindketten mint az ortodox központi iroda alelnökei egyben. Dr. Fischer József, a kongresszusi hitközségek Szövetségének elnökeként vett részt a tanácskozáson. Jelen voltak még Weisz Gyula kolozsvári ortodox elnök, Lakatos Aladár aradi, Senrensié Béla marosvásárhelyi hitközségi elnök, Erdélyi Jenő a nagyváradi, dr. Tenner Izidor a temesvári hitközség, Leichmann Andor és Goldschmidt Miklós az aradi hitközségek képviselőiben. A kolozsvári hitközségek és menekültügyi bizottság részéről dr. Weinberger Mózes főrabbi, Róza Mór alelnök, dr. Ligeti Sándorné, Berger Árpádné, Heller Ferencné, Lax Salvátor, valamint László Jenő, a szociális ügyosztály elnöke.

Az értekezletet Ullmann István elnök nyitotta meg, majd Róza Mór ismertette nagyvonalúan a menekültügyi kérdést. — Nincs erősebb probléma a jelen időben — mondotta — mint a külföldről beszárvágot, beözönlött hazatlanok, állampolgárságukat veszített és üldözött zsidók megsegítése, ideiglenes elhelyezése és mielőbbi továbbszállítása.

Ismertette annak a lelkes gárdának a munkáját, amely nemcsak Erdélyben, hanem legfőképpen az ókirályságban, de a többi

tartományokban lelkes munkát végzett a honfitársak támogatása ügyében. Mindezek a törekvések azonban csak részben tudtak megfelelni a tényleges szükségleteknek. Az erdélyi hitközségi delegáltak tanácskozásával egyidejűleg — az átfogó és célszeribb, valamint eredményesebbé tevő munka érdekében — Bucurestiben is tanácskozás folyik, ugyszintén a bukovinai és beszarabiai tartományokban is. A menekültek szomorú sorsának enyhítése és rendezése munkájából az erdélyi zsidóságnak is ki kell vennie a maga nagy részét és áldozatot kell hoznia. Eppen ezért országgrészi átfogó akciót kell beindítani, hogy a zsidó zsinok és erszények megnyilvánjanak ennek a minden érző emberre kötelező áldozatkészség bizonyítására.

Csitrom Benjámín a Giurgiuiban vesztelő két uszályhajó osztrák és német birodalmi menekültjeinek megrósz levetél olvasta fel. A két uszályhajó egyikén 503, a másikon 327 valamikor jobb napokat látott menekült tengeti életet. A menekültek között van egy volt meghatalmazott német miniszter is, aki most sorslára lett a többi menekülteknek. A drámai hangú levélből, amelyet több százan írtak alá, az derül ki, hogy ezeket a szerencsétlen kiülőzötteket azzal ültették hajóra, hogy Pozsonvon keresztül leusszanak a Fekete tengerre, hogy saját vagyonukból tízezer fontot engedélyezzenek számukra. Ezt a jelentős összeget a Gestapo ígérte szerint Berlinből és Bécsből Zürichbe kellett volna átutalni, azonban oda a mai napig sem érkezett meg.

Az értekezlet a menekültügyi kérdésnek több oldalról való megvitatása után határozati javaslatot fogadott el, amelyben kimondja, hogy az emigráció ügyét a legelső-gösebben és a legelsősorban tartja megoldandónak. Kimondja az értekezlet, hogy országos mozgalmat kell beindítani a két központi iroda irányítása és hathatós közreműködése mellett, annak az érdekében, hogy egyrészt maguk a hitközségek, másrészt pedig minden zsidó ember hozzájáruljon pénzübeli adományával az itt lévő és átmenő honfitársak támogatására. Az éhező menekültek akor uton vannak, akar pedig a constantai menekült-táborban ültöttek fel tanyájukat, nem várhatnak. Eppen ezért az akciót azonnal beindítják.

A nagyváradi Szentegylet felhívása Erdély zsidóságához

Már közismert tény az erdélyi zsidó közvélemény előtt, hogy a nagyváradi Szentegyletnek vannak a legszebb és leg-nemesebb intézményei Erdélyben. Két-százöt évét dolgozik ez az egylet és mindenkor az embereszeretet jegyében, a legszebb emberi eszmény érdekében. Nemrégiben az épülő Aggokházáról írtunk, amelybe azóta számos jelentkezős résztént az ország minden részéből és további felvételek is folyamatosan vannak.

Ezzel a közel kilencvenegyeszázötös nagyváradi zsidó kórházról kell írunk, amely nem valami ódon, elavult intézmény, hanem a lehető legmodernebb berendezkedésű szanatoriumszerű intézet, ahol a legkorszerűbb igényeket is ki tudják elégíteni amellett, hogy a szegény zsidó betegek idve és életének megmentője. A kórház nívója minden tekintetben a legfőbbétebb. Az egyes osztályok, mint a belgyógyászat, sebészet, szülészeti-nőgyógyászat, urológia, larinológia és a többi tökéletes berendezésűk és élükön neves orvosok, osztályvezető főorvosok állanak. A szülészeti-nőgyógyászati osztály részére teljesen különálló épület-szárny áll rendelkezésre.

A nagyváradi zsidó kórház régi elve az: egy jótékony kórház létjogosultságát a benne ápoltt szegény betegek adják meg. Ezt az elvet a végletekig gyakorolják, mert köztudomású egész Erdélyben, hogy sehol sem járhat szegény beteg oly könnyen teljesen ingyenes felvételhez, mint éppen a nagyváradi zsidó kórházban. Természetes, hogy ez a dicsejete méltó következetességgel végrehajtott eiv érdisi anyagi tehéket ro a kórházra. E terhek jelentékeny részét vállalja a fenntartó testület, a nagyváradi Szentegylet, meg a kórház támogatására alakult „Teala” egyesület, amely szintén százezreket áldoz erre a célra évente.

Ezek az intézmények, amelyeknek működési köre csak szűk területre szorítkozik, nem képesek fedezni azt a hatalmas összeget, amely éppen abból ered, hogy a nagyváradi zsidó kórház működési körében nem szorítkozik saját területére, hanem egész Erdély szegény zsidóságának rendelkezésére áll és mindenki számára tart kapui vannak.

Eppen ezért a kórház-fenntartó testület elhatározta, hogy mostan hangos szóval fordul Erdély zsidóságához és kintelttel arra, hogy nem nézi, hogy az ingyenes szegény beteg honnan jön, éppen úgy, akkor sincsen válogatásra oka, amikor segítséget kér — minden egyes erdélyi zsidó embertől. Minden erdélyi ki kell vegye részét ebből a humánus feladatból.

Ezton is kéri egész Erdély zsidóságát a nagyváradi kórháztestület, hogy a kórház megbizottját, aki a napokban megkezdí látogatását, nyílt szívvel és kitárt zsebbel fogadják.

Ugyancsak ez a megbizott kapott meghatalmazást arra is, hogy a nagyváradi Szentegylet második mintaintézménye részére is nagyobb alapítványokat gyűjtson. Ez a modern, imponáns intézmény — amint megírtuk és képét is közöltük — már tető alatt van, azonban a berendezéshez és felszereléshez még szükség van milliókra. Most módjában áll mindenkinek, hogy saját személye, vagy elággott hozzátartozója szempontjából érdeklődjék a terv iránt és idelekorára helyet biztosítson magának a Chewra Kadisa által fenntartott ortodox aggokat

fenntartó Szeretetházban. Mert ez nem aggokháza, hanem igazi szeretetház, ahol ragyogó tisztaság, központi fűtés, modern berendezés, derős környezet az uralkodó elemek.

Fogadjá mindenki szívesen a kiküldött delegátust, aki minden irányban szívesen áll az érdeklődők rendelkezésére. Támogatni kell minden erdélyi zsidónak a nagyváradi mintaintézményeket, mert ezek a zsidó humanitás legszebb és leg-értékesebb alkotásai, amelyek egyesülk magukba az igazi hitűséget, embereszeretetet, a modern élet követelte legkorszerűbb hygienával és tökéletességgel.

Játszanak Bízalommal a Loteria de Stat
COLECTURA OFICIALA-ral
FŐLAPUSÍTÓHELY:
Cluj. Reg. Maria 46.
ORADEA, B-dul Regele Ferdinand II

A nagyváradi orth. hitközség küldöttsége Todoruť Vaier prefektusnál

A nagyváradi ortodox izraelita hitközség küldöttsége felkereste Todoruť tábornok-prefektust. A küldöttség nevében dr. Kaufmann Gyula üdvözölte a prefektust, kérve jóindulatu támogatását a hitközség vallási és kulturális intézményeivel kapcsolatban. Todoruť prefektus meglehangu beszédben köszönte meg az üdvözlést és kihangsúlyozta, hogy hivatali működésében nem ismer felekezeti és faji különbségeket és nála minden igazságos kérdés meghallgatásra talál. A küldöttség, melyben Ullmann István hitk. elnök, dr. Kaufmann Gyula jogügyi bizottsági elnök és Gábel Sándor főjegyző vettek részt, halásan vette tudomásul a prefektus válaszát.

Állami Sorsjáték
Uj huzási terv
Uj csoport-rendszer. - Minden csoportban 100.000 fősorsjegy 2 huzás havonként.

I. CSOPORT Huzás 1939 november 15-én		II. CSOPORT Huzás 1939 november 18-án	
Nyeremények	Leies	Nyeremények	Leies
7	1.000.000.—	1	8.000.000.—
14	400.000.—	14	1.000.000.—
30	100.000.—	20	100.000.—
40	40.000.—	1.200	10.000.—
100	20.000.—	1.600	1.000.—
200	10.000.—	8.000	200.—
400	4.000.—		
4.000	400.—		
8.000	200.—		
10.000	1.500.—		

A sorsjegy csakis a rávezetett csoportra érvényes.
A nyereményeket minden adó-levonás nélkül fizetik ki.

Egy egész sorsjegy ára 800 lei, — egy negyed 200 lei.

VULCAN
Oradea, Ev. Reg. Ferdinand I.
legolcsóbban árusít aktatáskát iskolatáskát

Műnőségben órákban izlésben szövef
különlegességeink vezetnek! Dus választék! Szolid kiszolgálás
Havas és Grünfeld
posztóruház
Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidjo)

— A REGI VILAGHABORU IDEG-SOKKOS EMLEKE. Geiger Zsigmond személyében nyugodtan mondhatjuk, hogy kísért a múlt. Igen, a múlt nagy világháborúja mintha azt hirdetné a zsidó házaknál, hogy ime „ecce homo” ez az ember, aki elindult 1914-ben mint daltás fiatal férfi és visszatért mint dekorált löhadnagy, akinek löhercegek tüzték mellére a hitintéteéseket. Ezek meg is maradtak, de egy darab rendes kenyér már nem. Mert idegsokkot kapott, több mint husz esztendeje és azóta családjával együtt itt szenved és szenved közöttünk. Hiába végzett egyetemet, hiába hitűnő könyvelő, ha a sors nem enged, hogy dolgozzék a munkás élet frontján, mert megokkant és tönkrement a másikon. Geiger Zsigmond az erdélyi zsidó városokat járja és a zsidó családokhoz kopogtat. Mit is tehetne egyebet? Lapunk hasábjain csak egyet kér az erdélyi zsidóságtól. Ha még nem ísult el egészen, akkor fogadjá megértéssel és ha nagy is a nyomor és sok a segítségre szoruló, azért ő mégis különösen megérdemli a támogatást. Elvégre szerencsétlen intellektuel, aki családot tart fenn és idesokhja örök időkre szerencsétlenné tette. Geiger Zsigmond minden támogatást megérdemel.

Kaunasz. — A kaunaszi litván egyetemen rövid idővel ezelőtt zsidóellenes kilengéseket rendeztek. A litván kormánykörök biztosították a zsidó vezetőknek, hogy szigorú intézkedéseket fognak hozni az ilyen megnyilatkozások megelőzésére. A litván sajtó elítéli a tüntetéseket és hangsúlyozza, hogy Lengyelország példája megmutatta, milyen fontos az államalkotó nép és annak kisebbségei közötti jóviszony fenntartása.

Haifa. — A haifai városvezetés pályázatot hirdetett a légvédelmi óvóhelyek építésére. A városi tanács elhatározta ezenkívül, hogy a jövőben csak abban az esetben ad ki házépítési engedélyt, ha a tulajdonos kötelezi magát légvédelmi óvóhely építésére is.

London. — Richmond városi tanácsa és körzete Hyman A. Leont választotta meg a város polgármesterévé. Leon 41 éves és a legfiatalabb polgármesterére ennek a körzetnek. Eddig, mint a passzív légvédelmi tanácsosa működött. — Az angliai Agudasz Jiszroel ortodox vallásos szervezet szombat, október 22-én rendkívüli konferenciára ült össze Londonban. A konferencián meg tárgyalták azokat a vallási kérdéseket, amelyek a háború következtében megfordásra várnak. — Michael Adler rabbi, aki az elmúlt világháborúban az angol légio „Makkahens” osztágnak tábori lelkésze volt, cikket közölt a londoni sajtóban, amelyben azon kívánságának ad kifejezést, hogy sűrűsöven több zsidó tábori lelkész küldjenek Franciaországba, mert az ott harcoló angol csapatokban számos zsidó van.

Berlin. — A Daily Herald szerint a német-országi zsidóság vezetői figyelmet kaptak a Gestapótól, amely szerint elvárják tőlük, hogy mindent elkövetessenek a zsidók kivándorlásának gyorsítására. A német közoktatásügyi miniszterium dekretumot adott ki, amely szerint héber nyelvoktatást csak abban az esetben szabad a zsidó iskolákban adni, ha az a növendékek kivándorlásának szempontjából szükséges. A zsidó hitközségek vezetőjét felszólította a Gestapo, hogy pontos kimutatásokat készítsen minden egyes zsidó vagyoni állapotáról.

New-York. — Dr H. S. Lienfield, a zsidó statisztikai iroda igazgatója közli, hogy az utóbbi tíz észak-amerikai, 1927-től 1937-ig, az amerikai zsidóság 603 ezer 151 lélekkel gyarapodott. 1937-ben Amerikában összesen 4 millió 931 ezer 180 zsidó élt.

Varsó. — Berlii diplomáták, akik látogatást tettek Varsóban, jelentették a német kormányt, hogy a varsói zsidó lakosság között féltelmes éhínség uralkodik. Aránytalanul az izraeli nagyrésze bezárt, a zsidók pedig nem részesülnek az élelmiszerkiosztásból.

Jeruzsálem. — A Davar héber napilap, valamint az angol nyelvű Palestine Post vezércikkben foglalkoznak a lengyel zsidóság katasztrofális helyzetével és felszólítják a kormányt, hogy a legutóbb engedélyezett 25 ezer menekült-cerifikátból jelentős számú bevándorlási engedélyt bocsássonak a lengyel zsidók rendelkezésére. A lapok rámutatnak arra, hogy mind a mai napig összesen ötezer ilyen cerifikátot adtak ki a zsidó menekültek részére, akiknek nagyrésze Németországból és Ausztriából ered. A kormány kötelessége, — írják ezek a lapok — hogy haladéktalanul a lengyelországi háború zsidó menekülteinek segítségére siessen.

Washington. — Cordell Hull, az Egyesült Államok külügyminisztere, javasolta, hogy az amerikai egyetemeken vegyék fel azt a négysszáz zsidó diákot, akik a háború következtében nem tudnak visszatérni Európába. Ez a négysszáz diák csak egy része annak az ezer amerikai diáknak, akik minden évben Európába utaztak, hogy az ottani egyetemeken végezzék egyetemi tanulmányukat. Cordell Hull javaslatával kapcsolatosan Drew Pearson és Robert S. Allen tudósok kijelentették, hogy ezek a diákok azért lényeztetik külföldön tanulni, mert egyes amerikai egyetemeken hallgatólagos zártkörű irrvényesítettek zsidó hallgatóikkal szemben.

Rónai Ernő:

Krasznajarszk

Amikor a könyv első kiadása megjelent, méltattuk Rónai Ernő írói készségét és Krasznajarszk című munkájának rendkívüli értékeit. Most, hogy a könyvből megjelent a második kiadás is, — miután az első kiadás elfogyott — sok új kép színesíti a regényt, amely több mint 300 oldalas. Ez alkalomból közöljük Markovits Rodionnak, a „Szbéria garnizon” világhírű írójának értékes kritikáját, aki a legmérvadóbb, hiszen a legnagyobb világsikerű hadifogolyregény zsánerben épen Markovits Rodion érte el. Rónai Ernő is az elismerés felé halad ezzel a most újra aktuális, érdekes hadifogolyregényével, amelyről Markovits Rodion a következőket írja: — Hatalmas város Szbéria közepén, az északkeletre ömlő Jeniszei-folyam partján: Krasznajarszk. Sok ezer kilométernyire innen és mégis-mégis mily ismerős-ként cseng a lünek, mennyire nem idegen a folyamnak a neve, mely idegen ég alatt hőmpályog. Háborús, hadifogságos regények jelennek meg, szinte már áradó tömegtudással, de mindig van mondani-valója a katonának, mindig van ismeretlen síkja a világtörténelem nagy birkózásának. És ha még éveket mondják, ha még éve-kig áradnak a kötetek, mindig lesz mit mesélni a gyűlölet korszakáról, a megzavart emberiség pártatlan kateklizmájáról. Front és háta, menetes és éhség, loagság könnye, humora, kegyellensége és ellágyulása nincs még kimerítve távolról sem. De nem minden könyvből, nem minden háborús és hadifogságos könyvből érezzük ezt. Rengeteg az elfajta könyvekben az ismétlés, rengeteg az olyan, amit már úgyis tudunk. Csak aki új sikát tudja mutatni a nagy háborúnak, csak aki új színeket, új arcképeket, ismeretlen helyzeleket mutat, csak az számíthat érdeklődésre. Rónai Ernő könyve ez utóbbiak közül való, azt a hadifogságot írja meg, amelyről még nem esett szó. Rónai Ernő, aki tizenkilenc éves korában került ki a frontra és onnan hadifogságba, a diák, a gyermeki hadifogságát írja. Ezért vannak a könyvben igen kedves számban studentkák, diáklányok, ezért vannak kirándulások, ezért vannak a tragikum megrendítő helyzetei mellett poézissal és urali, krasznajarszki, petrográdi romantikával, teli bájosan szép részletek. Az inernőt, a fiatal és bizakodó diák megborzongatóan adja ugyan elő, de aztán egy orosz leánya kedvesen zenélő szava — mindent elfelejtett, csak a hazatérés szent öröme nem. Rónai Ernő ugyan jóval hazatérése után írta meg könyvét, de abban még a fiatalág optimizmusa, bizása, merészsége, sőt világszemlélete izzik. Elejétől végig egyetlen lelkesedésként hat, magával sodorja az olvasót, aki semmiesetre sem válik meg tőle, amíg el nem olvasta.

— HAZASSAG. Gergely Biske (Cluj) és Singer Miklós mérnök (Turda) vasárnap f. hó 12-én d. u. 3 órakor tartják esküvőjüket a nagyváradi Zárda ucai nagy templomban. (Mindenkülön értesített helyett.)

— DOKTORRAÁVATÁS. Kirsch Imrét (Oradea) október 28-án a kolozsvári Regele Ferdinand Tudományegyetemen az összes orvostudományok doktorává avatták. Dr Kirsch Imre lapunknak régi munkatársa, egyike az erdélyi zsidó ifjúság közelet lelkes harcosainak.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

S-U-M-O-R

MESÜMED LOGIKA

Két pesti zsidó hírsorsos beszélget. Az egyik aktív zsidó, a másik későn kitért.
— Na, — mondja az aktív, — hiába íértél ki, a második zsidóörvény visszacsapott közénk.
— Nem egészen úgy van, — mondja a másik, — mert a helyzet az, hogy apának rossz vagyok, de nagyapának már jó leszek.

A JO KÁVE

A híres Franck-kávé cés egyik főnöke nemréd üzemét fellülvizsgálta. Miután mindennel nagyon meg volt elégedve, a tisztviselői kar részére vacsorát adott.

Elképzelték, hogy a vendéglős alaposan kitért magáért. Felszólalt mindent, ami jó talat, az ilves-mit csak rá kell bízni. Mindenki nagyon meg volt elégedve és a főnök vacsora után így szólt a vendéglőshöz:

— Alles war sehr gut und fein, aber saßen Sie war im Käse Franck?
— Gott behüt! — szaladt ki a vendéglős száján. Hirtelen elfelejtette, hogy a Franck-gyár igazgatójával áll szemben, de aztán főt nevettek a sikerült elszóláson mindketten.

KIS SZIV

A bankvezérnek a szívével támadt valami kelle-mellenésége és kezelésre íárt. Erről beszélget két tisztviselője.

— Nem fog neki sokba kerülni az orvos. — mondja az egyik.

— Honnan tudod?

— Na halold, mit lehet egy ilyen kis szívtől fel-számítani?

SZÓRAKOZOTT...

A kütön professzor rendkívüli szórakozottságról nevezetes. A minan börig átáza érczet baba. Ember, — szólt rá a felesége, — hogy árhat-tal így vagy, hiszen nálad volt az eszemű?
— Igen, szívem, — szólt a professzor. — de azt hiszem, hogy velem vagy és egész uton föléd tartot-tam...

JÓSTAN

Mestranában egy kicsit jobban divatba vannak a jóstok. Ha az emberek egy kicsit habban vannak, az utolsó szalmaszába is örömmel kapaszkodnak.

— Most két jóstól mondtunk el egy kedves kis dol-got.
— A két jóst felkérte az utcán és az egyik azt mondja a másiknak:
— Te nagyon jól vagy, most mondd meg, légy szives, hogy hogy vagyok én?

ÖVINTÉZKEDÉS

Egyik röviddel ezelőtt kikeresztelkedett család-ban tízszá árja vendégeket váriak. A papa, mielőtt a vendégek megérkeztek, bizáta az utasítást: — Ha a vendégek itt lesznek, nyissáok ki a rádiót!

— Miért?
— Ne hallják, hogy creinkben zsidó vér csörre-dez.

A HATÁRON

A határon elfogtak egy sibir, akit titótól-talint levezkötözték és ríhítia a cipője talpában találtak bevarrva egy százdolláros.

— Na, mi ez? — kérdezte tőle a vámhivatalnok.
— Nem tudom.
— Hogy-hogy nem tudja?
— Hát kérem, ha ön bemeleg egy üzletbe cipőt venni, nem szokta nézni, hogy be van-e varrva a tal-pába egy százdolláros?

KORKÉP

Egy kereskedő cimégy egy magánbankba, letesz a bankár iróasztalára egy váltót és azt mondja:
— Nézze, kedves igazgató ur, itt van egy prima áruváltó 50.000 leiről, egyik vevőm adta, fizetőm a fővő elesein, de nekem most sürősen pénz kell, le-íyzen szives számítoia le.

— A bankár a fejét rázza, hogy nem számítoia le a váltót.
— De kedves igazgató ur, — kanaciatia a ke-reskedő — a váltó egy elsőrangú váltó, ezért-cavíg prima aláírásokkal, elesein megkapja az 50.000 leit, nekem most átmeneti nehézségeim vannak, adion ide 40.000 leit, 10.000 leit leváon a magáé.

— A bankár újra a fejét rázza, de a kereskedő nem adja fel a kártyámat.
— Édes direktor ur, áondolia meg a dolgot. Az 50.000 leit hoztáizos, adion ide 25.000 leit és keres-sen maga is huszonötötzetet.

— A bankár megint csak a fejét rázza.
— Hát tudja mit, — mondja most már dühösen a kereskedő, — adion tízezer leit.

— Ujabb félrázás.
— A kereskedő erre felveszi a váltót az asztalról, darabokra tépi, bedobja a papirkosárba és rezágnál-tan mondja:
— Nicht? Nicht!

NEPUNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Zsidókkal kezdődött...

Mindenben vannak fokozatok és a történelmi folyamat gyors sodrásában alig néhány év alatt lejátszódott egy olyan hatalmas tragédia, amelynek fináléját még most sem látjuk. Előbb kezdődött a földnélküli nappal, a leggyengébbel, a legesetlebbel, a legjelentelenebbel: velünk, zsidókkal. Akkor még nem tudták a kis népek, hogy mi vár rájuk. Még nem érezték annak a kegyetlen, tekintetnélküli csizmánok kemény rugását, amely most már rá akar taposni az egész világra. Akkor még csak a frank-jurti és berlini védtelen zsidó kereskedő, meg a bambergi, meg chemnitz-i zsidó gyártóscmúszitette meg. Gögösen, tekintet-nélkül az emberiségre, elvenni tőlük munkájuk eredményét, külnni a munkás kezéből a szerszámot, elvenni a csecsemő tejét, az agok utolsó fedelét s széjjel tépni családokat, ezer és tízezernyi gyerme-keket elkergetni a szülői háztól, hogy más világrészekben, szülői szeretet nélkül nő-jenek fel, mert zsidónak születtek.

Akkor még a megnemtamadási szerző-dések rongyait lobogtatták a lengyel, hol-land, belga nép felé. „Ti ne féljétek, mert íne csak ezekkel a parazita rongy zsidók-kal van szamolni valónk. Mert ők karaty-tyoltak mindég együttműködésről, Népszövegségről, emberbaráti szeretetről, meg-értésről és humánúmról. Ezeket a destruktív, romboló senkiket kell letiporni, agyon-verní, kifosztani, elkergetni. De ti, ti szom-zedós baráti népek, veletek mindenkor megértjük egymást.” — És a népek hit-ték.

Mi van most? Ujabb szerződések vál-nak papírnál is értékelenebb rongyokká. A legtehetetlenebb nép után jött a kato-likus hétmillios Ausztria. Majd a felszerelt, demokratikus kis nép: a cseh. Ekkor még a lengyel nem tudta, hogy rá is sor kerül. Most már hol van a lengyel sas? Porban hever, holott egydőben azt hitte, hogy ne-ki is joga van útni a zsidóir

És most nyugatra néz. Ki van még ebben a világban, aki ellenkezni mer? Az angolok? A franciák? Azokkal is elbánnk. De előbb ezek a kis zsidók, a hollandok, cónok, belgák, svédok és norvégok jönnek, a kis nagyszerű finn nép.

Vagy hozzám kell idomuljanak, vagy nagyszerű és derék barátomhoz, az orosz-hoz. — És a finn jár, nekem a holland. Mik ezek a kis népek? Jemnikk, amikor arról van szó, hogy élet-ér kell. Meg biztonság. Meg hódítási vágy.

Előbb jött a zsidó. A sok zsidó mil-liórd, a zsidó tudományos világ, a zsidó gazdasági erő széjjelorgácsolása. De az erőszak soha nem áll meg a zsidóknál. Bármikor a zsidó ellen indult egy ha-

talom a történelem folyamán, az csupán preludium volt. Az volt az indulás jele, a kezdet. Utána jött a többi. És a védtelen zsidó azért is pusztult Németországból, mert valóban hirdetője volt a jogrendnek, a humanizmusnak, az emberszeretnek, a megértésnek. Az ilyen „érzelgős”, zsidós, prófeta semmisség nem kell a hadsereg né-pének. Ne nyalogjanak lelkiismeretről, a mikor azt irányítani kell a propagandami-niszterium által, mint a nyájnép minden egyéb megnyilvánulását.

A hollandokra, a belgákra nem mond-hatjuk egy percig sem, hogy nem értették volna meg a zsidó emigránsok tragédiáját. Megértették, méltányolták és amennyire lehetett, helyet is adtak nekik. Mint a XVI-ik században a spanyol és portugál menekülteknek, a marannusoknak adtalí ayzlumot a narancsszínű orániai uralkodó-ház lejei, ugy a XX-ik században is a sze-relet jegyében dolgoztak és engedték egy

Nagy ellenzésre találunk

A németek és olaszok telepítési tervei

Gildemeester holland filantróp, aki eddig a német és osztrák zsidóság kivándorlásán dolgozott, olasz zsidó kö-löök szerint megállapodást létesített az olasz kormányal, mely szerint a Tana tó partján 30.000 zsidót telepítenének le. Az olasz zsidók veszélyesnek és komolyta-lannak tartják a tervet. Ugy vélik, hogy ez sem volna más, mint ujjaita zsidó „rezervátum”, mint a Hitler „lublini ál-lam”-a. Fűrnerberg mérnök, aki Gildemees-ter megbízottja, kijelentette, hogy rövide-sen kétszáz német-francia-angol-olasz és amerikai mérnök venne részt a Tana-tó menti munkálatoknál és egyidejűleg tá-borokat állítanának fel, amelyek előké-szítének a végleges telepítést.

Állítólag Gildemeesternek ötven mil-lió dollár állama e célból rendelkezésre, hogy a munkálatokat beindítsa. Ezt az összeget amerikai, angol, francia intéz-ményektől és személyiségektől gyűjtötte össze a vállalkozás élen álló Chemical Bank és Credit Company. Gildemeester római tartózkodása idején kijelentette, hogy a terv összhangban áll az evicani menekültügyi bizottság céljaival. Az olasz zsidóság vezetői körében az egész tervet fantasztikusnak találták és meg-dőbbenéssel értesültek arról, hogy német mérnökök is résztvennének a munkála-tokban.

A „Financial News” angol közgazda-sági lap ama véleményének ad kifeje-zést, hogy a németek lublini zsidó telepi-

kis résen be a zilált, kifosztott, agyonhaj-szott német menekülteket. A hollandok és belgák megértették az idők parancsszavát és nem érdemelnék meg, hogy pusztulás legyen osztályrészük. Sőt, kívánjuk nekik, hogy megszabaduljanak attól a sorscápas-tól, amit a hódítók akarnak előkészíteni nekik.

A földnélküli zsidó nép után az orszá-gokkal rendelkező népek következnek. Ak-kor kellett volna összeleogni a világnak, amikor 1933-ban a leggyengébbel, a német zsidóval kezdtek meg a rombolást. Akkor nem csupán a zsidókat mentették volna meg a világ népei, hanem önmagukat is tengernyi sok szenvedéstől és megpróbál-tatástól. Akkoriban azt hitték, hogy csak a zsidókkal van „leszámolni” valójuk.

Most kiderült, hogy az egész világgal. Most már mindegy. Nem rendezünk telem-rehívdást. A gigászi nagy küzdelem előeste-lyén vagyunk és bizunk abban, hogy a megértés, emberi gesztusok kora újra elkö-vetkezik és a kis népek nem kerülnek rab-szúra, mint a barbár korokban, hanem ugy lesz, ahogy eddig volt: az emberiség fog győzni és ennek jegyében mi is felszabadu-lunk. Az üldözések korszakát ujra a meg-értés és humanista kor fogja felváltani...

A PALESZTINAI ZSIDÓSÁG ERŐSÖDÉSE.

Míg a németek és olaszok államterve a fantasztikum határáon mozog és súlyos milliókat igényel, amelynek hasznát vég-gül idegen államok főlöznék le, addig a palesztinai építés erőteljesen folyik tovább. A Hule-tó környékén a Hasomer Haccir „Amir” néven új kolóniát létesített, amelynek 80 tagja 2500 dunam területen új telepet létesített. Az új telep 18 kilomé-ter távolságra van Dánetól és Kfar Gil-eadától és 12 kilométernyire az orszá-guttól. Ugyancsak Palesztinából jelentik meg a Jewish Agency és a palesztinai kormány között tárgyalások folynak zsidó katonai egységek létesítésére vonatkozó-lag, amelyek angol parancsnokság alatt teljesítenének szolgálatot. — Az angol tájékoztató miniszterium szerint az or-szágban a helyi jellegű zavargások telje-sen megszűntek. Mindenki — az arabok is — bizonyosra veszik az angol-francia hadsereg győzelmét.